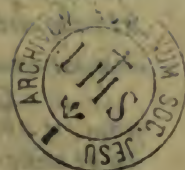

Rdo Pr Joanni Paulo Gozani Visitatori Missionum
Societ^{is} B^en in hoc Oriente,
Examen examinis,
seu Responsum ad scriptum Confr^{is} Anonymi, sub titulo
Examen alicuius Propositionum ad R^{em} P^{ro}
Superiorem R^{em} Gallorum.

R^a. Per. Quo R. V.^a prebit familiis de scripto Adversarij, et de presenti Responso conveniens iudicium
ferre, videntur huc in capite accurate transcribenda decem Propositiones in dicto scripto contentae iux-
ta ordinem quem ipsi placuit illi constituere.

An probabile sit Animam Christi fuisse creatam ab initio?

An sit probabilis existere extra 12^a Ecclesiam Librum à Deo revelatum, Iudæis, ac Christi-
anij incognitum, ac alij populo, aut nationi cognitum, per totiusq. usum tutum?

An probabile sit in libris Zulepae incognitis et apud infideles usu tritis haberi posse notitiam nostrorum mysteriorum, et quidem tam claram, quam reperitur in libris sacris?

An probabile sit antiquissimis temporibus nonnullos alterius nationis Principes victimam
sacrificasse Deo uni, et primo.

An probabile sit fuisse inter gentilij aliquem Auctorem, aut scriptorem, qui suo libro totam nostram Religionem multis ante Christum saeculis exposuisset?

An probabile sit orationem Angelorum, peccatum, ejusq' tempus, ac caetera hujusmodi dis-
tingui ac singillatim contineri in libris Gentilium antiquissimis?

An probabile sit ex iisdem libris erui annum, quo genuit Adamus, similisq' circumstantias?
8a

An probabile sit in gradibus gentium libri fieri distinctam mentionem triplicis status
Innocentiae, naturae lapsae, et reparatae?

An probabile sit unum aut plures homines in sacris paginis non nominatos, sed ex gra-
ditijs Gentilium libris notos, esse figuram, in epice futuri.

Dato et non concupo, quod probabile sit Propositiones supra relatas reperiri in dictis
libris, expediat illas proponere gentibus, qui ad Christianam fidem convertendi sunt.

Antequam aggrediar examen duem Propositionum supra delatarum, et earum cri-
tes ab Adversario factas. Hic mihi grimum debita R.^o gratias sunt agenda ob nuptiam huius
scripti communicationem suo nomine mihi aequo et grudenti consilio factam, quo esse posset iusta
defensionis locus, quem quidem favorem non potui obtinere a R.^o P. Dentrecolley Superiore...
Missionis Gallicae, ad quem hoc scriptum jam dudum contra me delatum est, licet pro iure meo
id mihi videretur debuisse a S.^a R.^a appellare, cum ante unum annum videns gloriam e Socijs me-
cum ipsi subjectis animos feruore quodam veluti caeco (absit verbo injuria) injuste in me, et in
optimam doctrinam plane ipsa ignotam commotos, supplicem rogarem, ut si quaedam praevident scrip-
ta huius similia, ea ad iustam defensionem mihi communicare, ne gravaretur.

Hoc igitur tam iustum et benignum R. V. consilium me suauiter cogit ad ei cum de-
bita subiectione, et deuotione offerendum breue responsum a me peritum prout scripto, quod
et si a capite ad calcem non nititur nisi generatibus, et nullius ponderis rationibus, debuisse et ame,
ut muretur, proorsus contemni: nihilominus quia quomodocumque scripta saltem apud eos, qui non nisi zelum
corticem attingunt, plurimum efficiunt optimæ, purissimæ, et summi momenti doctrinæ, nouaq[ue] af-
ferre possunt inuicemmenta sinarum conuersioni, huius scripti utilitas mihi visa est presenti responso
demonstranda, quo R. V. facilius statueret possit.

L^o Num ejus Auditor (qui ueluti Doctoris ac professoris auctoritatem sibi arrogando, op-
pugnat, cægit, et damnat ut erroneas in fide et ut generaliter nouitates, nec non Ecclesie iniurio:
Saj su-

injuriarum supra relatarum Propositionum, plerumque diuersimode iure, an injuria mihi attribuit solitas, easque ut tales detulit ad meum Superiorem: num, inquam, ejus Auctori offigere possit notam hominis et Leuioni examine, et lance iniqua gonderantur.

2.º Num ejus Auctori consilium illud, quod cum aliquot Socijs, qui longiorum et feliciorem operam in librorum studio collocarunt, suscepit, Sinjs scilicet demonstrandi ex suis libris canonicijs, et antiquis traditionibus veritatem Christianam, haberi debeat pro oratione in fide, et pro nouitate periculosa in hac fuisse, et Sanctae Ecclesiae importuna. num potius non hoc sit ipsissima, et nunquam satis laudata methodus, quam Venerandus Pater Riccius hujus Missionis fundator, sequutus exemplum Apostolorum et S. Patrum, et diuino, ut credo, spiritu afflante, primus in Missio: narijs felicissimo semper cum successu adhibuit, omnibus subinde tam salutarum Sinjs ad fidem facili- sine adducendi viam certatim sectantibus.

3.º Num e contra Auctor censura decem Propositionum, quae tota videtur eo collima- re, ut sanctam et eximiam illam methodum funditus euertat, seipsum valde suspectum faciat, quod- lamque videatur imbutus opinionibus Recentiorum illorum Doctorum Sorbonicorum, qui Latijssi ante aliquot annos Socij sui Dni Maxgrot contra Societatis nostrae Missionarios tuendi gratia, hoc sacra Scrip- turae textu: Nostis in Iudaea Deus: impii abutentes, veri Humanijs notitiam caritatis gentibus for- uido sed inane conamine erigere velle visi sunt.

4.º denique, num nouus hic sensus in hoc controuersiarum genere, notam certe non par- uam exigente, antiquitatum omnium Nationum, maxime Sinarum, in quo se glorie nouitium, et genjs nouum ostendit, debuisset hic se erigere in caput, ut tamquam alter Episcopus Cononensis, nouo malimine bellum inter nos domesticum suscitaret, et quidem tota Missioni longe magis perni- ciosum priori, quod accuratissime hic deest, et hoc pro erigendi omnibus Missionarijs modis omnium agissimis ad suadendam toti Imperio Sinico grauius maxime difficile et necessarias fessis Chris- tiana veritatem.

Sed quo arma, quibus tuto testi prodimus, certius retundant imbellia Adversarij nostri tela, totumque ejus bellicam machinam despicant, unicum firmi contra eum Auctorem pro- ducam pro inuicta causa a me suscepta defensione, ne videar eum uelle struere non tam rationum gendere, quam multitudinis Auctorem cupiscent Nationis, atque ordinis, quorum singulorum testimonia facile est hic instar aggeris aduersus eum congerere: nam eam ille unicam, quem in tanto numero seligi, instar unius breui voluminis limites, et antiquissimis, certissimisque omnium nationum sacris traditionibus, triplicis Legij Naturalis, Moisaicae, et Evangelicae identitatem quo- ad dogmata cardinalia ubique terrarum ab initio pergebat conseruata inuicta demonstrauerit; solus esse poterit pro exercitu integro.

Porro hic Auctor, qui fuit Gallus, (canonicus Regularis et Pastor in Ecclesia S.^{ae} Stephani Parisiensis) (Nomen Auctoris est P. P. Paulus Beauvry): hoc suum opus dicatum fuit vultu omnibus viris Apostolicis S.^{ae} Dei Ecclesia Ministris et veris Christi Missionarijs et. sub hoc titulo Speculum Christianae Religionis in triplici Lege. Illudq. edidit Parisijs anno 1666. cum approbatione trium grauius notae Doctorum Sorbonicorum (inter Approbatores 1.us est Dns Grandin viri supremi ordinis in Theologia et veritate doctrinae catholicae. In for- mula sua approbationis sic loquitur: fegi librum, qui inscriptus est: Speculum Christianae Religio- nis in triplici Lege. in quo nihil a me deprehensum, nisi quod cum fide ac Religionis ac bonis mori- bus recte consentiat, quarum una prodijt ex ipso Seminario pro conversione Infidelium tunc reorij erecto: ipsemet Auctor tunc cogitante de Missionibus Orientalibus, et venire satagente cum pri- mis Episcopis et Clericis Gallis, qui circa hoc tempus ex Europa soluerunt. Quam ob affinitatem sensus notat, ut pote manifeste fauens opinionibus D. Senicerum Gallorum (cognor contra inten- tum) debet tanto magis Auctoris prioris Galli auctoritatem reuereri.

Nunc ut cum claritate, procedamus in examine singularum Propositionum et crisijs, ea- rum ab Adversario prolata, quatuor hic praemittenda sunt, quorum notitia videtur pernecessaria ad elucidationem praesentis controuersiae. 1.^a est de triplici Legij Naturalis, Moisaicae, et Evangelicae identitate, seu de vniuersalitate Ecclesiae Christianae. 2.^a de fabula, seu arcana traditione graeci: quorum Religionis mysterium ubique gentium. 3.^a de secta Sinica Philosophorum Sui Kiao di- ta. 4.^a denique de libro ye Kim, et ejus Auctore. De quibus singulis hic primo agendum toti- dem orationibus paragraphis.

S. 1. 1. 1.

De

De identitate triplicis Legij Naturalis, Moisaicae, et Evangelicae, seu de vniuersalitate Religionis Christianae.

Quantumque diuersitas semper ab omnibus obseruata sit inter Legem Naturalem, Moisaicam et Evan- gelicam quoad audentiam et circumstantias: nihilominus certum est nihil inter eas esse discriminis quoad substantiam et veritates essentielles: atq. hoc erudite, fide, et singillatim demonstratum est ab Auctore Speculi Religionis Christianae supra laudato, qui toto hoc suo opere clare ostendit praecipua, et car- dinalia Religionis Christianae dogmata omni tempore ubique terrarum fuisse cognita. Quare ex eo paginae integras excipiam, easque pro Librorum exigentia hic et infra ad verbum transcribam. Et quia quae le- guntur in capite quarti libri Auct. Speculi Religionis Christianae plurimum conferre possunt ad eluci- dandam dationem hujus 1.^{ae} S.^{ae}, ea hic primo loco allegabo.

Georgius testatur Sethi construxisse duas co- lumnas, in quibus insculpsit Prophetias, et Religionis dogmata.

Auctor Speculi l. 2. c. 11. refert ex Genibus, do, et Henrichino, quod anno salutis 1374. inuenta fuerunt quae ingentia quasi pyramides in valle Mesopotamiae in sepul- chro Sathurid. sa- dauit longam habens barbam, et capillos capiti adherentes.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

Epitaphium erat cum titulo insculpto hujus- modi: hic viri Sethi filius, qui ex eo in vitam hunc filium Dei, et in Mariam Virginem Matrem ejus e mejs semibz venturos.

hic (inquit Auctor Speculi loco citato ex Augustino tr. 45. in Joan.) tempora varia sunt, non tamen fides; quia eadem fides utroque coniungit et eos qui crediderunt spiritum venturum, et eos qui iam uenisse crediderunt. diuersi quidem temporibus, sed utroque per unum fidei ostium, id est Chris- tum, videmus ingressos. Hinc D. Paulus ad Hebr. c. 13. Veri Sepis spiritus huius et hodie regit, et in se- cula. Et Ecclesia ut pergit Augustinus, quae peperit Abel, Noe, et Abraham, et ipsa peperit Moy- sen et Prophetas, et quae ipsa ipsa Augustinus et Martyres nostros, et omnes bonos Christianos, om- nes quidem diuersis temporibus nati apparuerunt, sed societate unius populi continentur, et eundem quatuor locis, quae est Ecclesia.

Hic relatus ex S.^{ae} Augustino, Auctor Speculi sic praequitur. Haec est origo verae unice Religio Christiana, quae catholica dicitur, quia est vniuersalis ratione omnium temporum et locorum: nam sicut ubique terrarum iidem fideles credunt mysteria a Deo reuelata, ita ab ipso mundi exordio eadem credita sunt in lege naturali a Sanctis Patriarchis, imo ab ipsis Philosophis, et gentium doctrinibus, licet non ita explicitis; et in lege Moisaica a Prophetis et Iudeis, ut hodie creduntur a veris Christianis.

Similiter cap. 9. libri 2.º citato hoc textu Apocalypsis: Vidi Angelum volentem per medium caeli habentem Euangelium altum. Idem Auctor hinc infert, unicam ab exordio mundi fuisse Religionem et eandem unicam duraturam usque ad finem mundi, quia scilicet est unicam Euangeli- um, de cuius obseruatione, vel transgressionem iudicandi sunt homines omnes, qui purgati in sangui- ne testamenti aeterni, et agni immaculati qui orisus est ab origine mundi, id est in figuris. Deinde eandem Religionem ad ipsos Angelos extendens ait: Imo ab ipsis Angelis Christiana Religio videtur cultu obseruata, in quantum spiritum crediderunt, et adorauerunt venturum iuxta illud

1.^a Ep. Pauli ad Timoth. Magnum est praesentis sacramentum, quod manifestatum est in carne, jus- tificatum est in spiritu, apparuit Angelis, gradatum est gentibus. Haec solum Christus apparuit Angelis, sed etiam ipsi de plenitudine gratiae suae secundum mentem S. Patrum in primis S. Aug. ex omnibus hominum scriptis, et Angelorum Legionibus unicam sanctam fuisse

constantis sub uno capite et Rege (pro Dno). Insurgit cap. 10. ejusdem libri 2.º, ubi suscepit demonstrandum in lege natura fuisse notitiam reuelatam dogmatum Legij Evangelicae, sic loquitur: in lege natura Christiana Religio appa- ruit, cum Deus pro sua benignitate primis Parentibus, post lapsum Adami redemptorem promisit. Filium suum incarnandum, ut caput serpentis contereret; cum eundem Abraham, et alijs Patriarchis promisit; cum ipse sub diuersis umbris mysteria Trinitatis, et alia designauit, praecipue cum signum aliud veluti sacramentum prima originalis culpa purgatum praescripsit.

Et c. 29. quicunque meditatatur, hunc librum

Sethi et aduocare

non poterit, quin ar-

cana fidei Christianae

omnia a Deo reuelan-

ta (hic agitur de

Abrahamo) plerumque

et Philosophorum

et Philosophorum

et Philosophorum

et Philosophorum

et Philosophorum

et Philosophorum

et Philosophorum

Tam delucidus hujus Auctoris testimonijs praesentis argumenti veritatem generatim, et inuicem astruentibus ad firmiorem ejus probationem facere est ex eodem Auctore excipien- do addere innumeras fidei Christianae praenotiones, quas idem Auctor in diuersis capitulis libri 2.º singillatim exponit extitisse, tum ante diluuium, tum post diluuium apud omnes nationes praeci- pue in Aegypto, Perside, India, Arabia, Aethiopia, India, et maxime apud Sinas. Sed cum tam te accepit praecipui- agerit testimonia exarata pateant in libro a S. Jo. fore annis vi lucem tam publicam editionem cum Doctorum Catholicorum prima S. S. approbationibus, et diuato omnibus viris Apostolicis (huius Missionarijs, et animarum Pastoribus, cui nemo hucusque contradixit, sufficiat ea hic indistincte ad maiorem elucidationem propositionis praecipuae, quam hic demonstrandam summi, et quae vide- tur summi momenti in praesenti controuersia, nimirum omnino licitum esse citra ullam suppeti- onem nouitatis erroneae, aut periculosa, et uera Ecclesiae injuriarum ostendere et potam proferre. Evangelica dogmata non Hebraeis tantum, sed et ipsis gentilibus Philosophis non fuisse igno- ta, eas etiam nunc reperiri in eorum libris consignata; quod quid contra sentire videtur sensus

notus

Confer noster, cuius scriptum integrum nititur opinione huius opposita et falsa, non valde improbia Divinae sapientiae, et infirmitas eius misericordiae, quae iuxta SS. Patrum sensum viam facilem et conaturalem regerem ubique parare videtur gentibus ad auitam et communem gratiam deferunt Religionem, et salutem et universalem per Philosophos, et superstitiosos agud ipsos veritatis Evangelicae traditiones. Interim pergamus ad 2.^m Paragraphum.

§. 2.^m

De cabala, seu arcana traditione mysteriorum Religionis Christianae.

Auctor Speculi l. 2. et sequentibus eruditè dissonat de vera et arcana sacra cabala scientia, quam a primis Patriarchis per orbem universum propagatam docet; primam quæ originem refert in Angelos et ipsummet Deum, qui, ut ibi ait, addidit Angelos tanquam gædagagos ad docendos SS. Patriarchas. Hanc porro sic describit ex Reuelino. Post hæc peccatum cum ipse num horrendum lapsum deploraret, nudum se videns et nudus, Deus optimus, maximus in throno maiestatis sue apparuit, eiq. sua de incarnando filio deiveta agerens ad liberandum genus humanum meriti damnationem, eundem filium suum ostendens ait: Ecce Adam, quasi unus ex nobis, quæ verba Rabbi Onkelos chaldaice sic interpretatur. Ecce Adam virginis meus sive unicus meus in eternitate, et nunc ne mittat manum suam, et sumat de limo vitæ; non nunc, attamen postea. quibus verbis Deus Angelis suis duo secreta aperuit, primum de futura filii sui incarnatione, quæ debebat fieri novus Adam humani generis restitutor; alterum de extensione manus eius in cruce ad populum contrahentem, id est de passionis et mortis Christi sui ad salvandos filios Adæ, quod in finibus sæculorum eveniret.

Adit ibidem ex præcipuum Rabbiorum sententia Gabrielem Angelum a Deo missum ad Adam penitentem, ut eum consolaretur, et ut ipse spem totam poneret in Deum, qui dignaretur de eius stirpe filium suum totius generis humani Redemptorem incarnandum concedere, qui quidem et nominaretur Iehoua, vel Sesus, et manus extendens in cruce scriptum offerret Patri hostiam gratam in remissionem peccatorum: unde ipse et filij eius in eum credentes, possent de hoc Salvatore fructu arboris vitæ colligere.

Deinde vero in naturam sacrae cabalæ et eius arcana mysteria exponendi rationem inquirens, cap. 4. quidem libri 3.ⁱ tradit ex Reuelino jam supra citato hæc esse scientiam rerum sublimiorum per traditionem acceptam, verbo quidem, non scripto: notant enim Rabbini triplex esse verbum, scilicet mentale, vocale, et scriptum, quod enim sit unicum verbum tripliciter expressum, verè in se distinctum, per illud mysterium adorande Trinitatis Personarum in una essentia exprimitur, ita ut verbum mentale Patrem significet in se ipso loquentem: verbum vocale Filium Divinum, quod ex ore Missi prodivit, per quod facta sunt omnia: verbum vero scriptum Spiritum Sanctum, per quem Lex Dei scripta est in tabulis cordis nostri.

Demum veniens ad rationem exponendi arcana huius sententia mysteria, quam rationem agnoscit esse triplicem, nempe numerum, scripturam, et verbum: dicit iuxta illos Doctores scripturam esse spiritualiorem verbo vocali, quia illa est obscurum visum, hæc vero auditum tantum, ipsos vero numeros esse spiritualiores scriptura, quia magis mentales sunt, videturque habere quoddam esse æternum saltem ratione Divina mentis, sicut species, et rerum ideas, ac essentiae, licet non quoad Deum extra Deum existentiam.

Hæc planè consonant ea, quæ idem Auctor infra cap. 7.º dixerit de numeris, et mysterijs in iis contentis; quia, inquit, Deus omnia fecit in numero, pondere et mensura. V. H. 9.^a ea connotat, omnia fere Divina Religionis mysteria tam in veteri, quam in nova Legi sub numeris occultata, et per numeros manifestata esse. Quod ut manifestius fiat Auctor Speculi ait: notandum cum Nicolo Bryano, quod numerus est rationis fabrica quoddam gestu. Lany principium; siquidem mente carentes, ut bruta non numerant, atq. adeo numerus est principium eorum quæ ratione attinguntur: unde non mirum si omnia nasci quino vit numerare. Et Plato ideo, inquit, hominem esse animal Divinum et sapientissimum cognovimus, quia numerus cognovit, quos si remouet a natura hominis, etiam ratio pergeat gubnat. Sed et Pythagoras omnem veritatis inquisitionem in numeris ponens, et Deum, et animas nostras et cuncta quæ sunt in mundo e numeris constare profitebatur, ex quibus arithmetica sibi constituit omnium scientiarum Matrem. Eandem doctrinam secuti sunt omnes Orientales Philosophi. Hinc non tantum Pythagorici, et Platonici, sed etiam Si-

Fuit natione Germanus Latine græcæ, et hebraica lingua peritissimus, et ob suam scientiam non vulgarem in Summa affirmatione apud Imperatorem et Romanos obijt in anno 1257.

Hebraei garaphraji Chaldaei in lingua Syriaci, qui ante Christum floruit in magna estimatione iuxta Iosue et Galatinum.

Auctor Speculi l. 3. c. 10. dicit, et Syriaci et omnia in omnibus, sicut unitas in omni numero, quia principium, medium et finis numeri habens omnem rationem causam ad eum.

Idem c. 10. ubi de nomine et numero dehoua exprimitur per nomen BSH, ait: An non vides totam Philosophiam veterum huc delectam: mysteria numerorum Pythagoræ: verba mystica Hebræorum huc quoniam adducuntur: omnia Philosophorum principium mysteria in numeris abscondita, ut testatur Martinus in historia Amentis. Hæc omnis doctrina Cabalistarum de 10. Siphireth continetur.

sed etiam Sineses (quod certe intelligendum est de secta Philosophorum, et de doctrina libri Yi Kien, quæ tota nititur arcana numerorum mysterijs, et eorum id est symbolijs) omnia mysteria Religionis per numeros exprimebant, et sub iis occultabant, ne sanctum canibus iaceretur. Quæ quidem Auctor Speculi quoniam modo tam clare et distincte de Sinesis reperit, nisi ex sententia et Relationibus veterum Missionariorum, quos sapienter citat, et qui ista jam longe ante nos præviderant.

Speculum Christianæ Religionis l. 1. c. 16. dicit naturæ, opus et intelligentiæ, et sapientiæ infinitæ. Hinc in Speculo Verbum Divinum, quod facta sunt omnia, dicitur finis sapientiæ, et sapientiæ æternæ. Et figura c. 2.^a nota: tum fuit præcipua Dei creatrix, et moderatrix mundi minima, apud omnes populos, etiam apud Sineses a ratione et sapientia etymum derivante. Ideo deum omnium rerum Ideas et rationes in se habere dixerunt Platonici: hæc enim exemplaria rerum omnium, inquit Sineses, Deus habet intra se, numerosque vniuersorum, quæ quidam sunt, et motus mente complectitur. Hic consentit Iosue Philosophus Sinesis cum ait: Vao seu magnæ ratio creauit.

Idem c. 10. ubi de nomine et numero dehoua exprimitur per nomen BSH, ait: An non vides totam Philosophiam veterum huc delectam: mysteria numerorum Pythagoræ: verba mystica Hebræorum huc quoniam adducuntur: omnia Philosophorum principium mysteria in numeris abscondita, ut testatur Martinus in historia Amentis. Hæc omnis doctrina Cabalistarum de 10. Siphireth continetur.

Notum est omnibus, quocumque antiquitatis Sinesis euestuerunt, veteres Sineses zelato a Sinesis Patriarchis more, habuisse vires nominum distinctas, quod ex ore Missi prodivit, per quod facta sunt omnia: verbum vero scriptum Spiritum Sanctum, per quem Lex Dei scripta est in tabulis cordis nostri.

Idem c. 10. ubi de nomine et numero dehoua exprimitur per nomen BSH, ait: An non vides totam Philosophiam veterum huc delectam: mysteria numerorum Pythagoræ: verba mystica Hebræorum huc quoniam adducuntur: omnia Philosophorum principium mysteria in numeris abscondita, ut testatur Martinus in historia Amentis. Hæc omnis doctrina Cabalistarum de 10. Siphireth continetur.

Idem Auctor ibidem sic prosequitur: Eadem veritati omnes Occidentales Philosophi concordant, cum essentias rerum numeris similiter asserant: imo et SS. Patres, præsertim Augustinus, Ambrosius Boetius, et alij affirmantes indubie numerum rerum creandarum animo creatoris principale exemplar fuisse: atq. in numeris exempla indagandarum rerum per intellectum salenter sapienter quæserunt. Opus est ergo, inquit Boetius, numeris, non his, qui corpus habent, sed qui omnem impari, parique generationem atq. virtutem ad perficiendam rerum naturam conferunt.

Certe tota sapientia veterum Hebræorum, quam vident cabalam, in numeris recondita est, et in uerbo. Unde non est in dubium reuocandum, quoniam ab ipsis Hebræis, seu a primis Patriarchis numerorum mysteria tam ægyptijs, quam Mercurijs, Pythagoræ, Plato, et Sinesis Philosophi, et Græci transauerint, quod optime probat Bionius in sua præparatione de numeris.

Summè et alij ante allegatis concordant quæ eodem lib. 3.º Speculi leguntur cap. 2. et 4.º quidem cap. ubi cabalæ originem repetens a primogenijs humani parentis, hæc habet: Adam docuit Henochum secretarium scientiarum, cabalæ; Henoch vero Noë, Noë Sem filium, Sem Abraham, Abraham Isaacum, Isaac Iacobum, et Esau, Iacob Josephum, Esau Esau, qui obiit anno datus legij Moysi in monte Sinai.

Tradunt insuper Rabbini Moysen esse Assecuratorem vera cabalæ, seu mysteriorum traditionis, quam a Deo per ministerium Angelorum accepit in monte Sina. Nihil enim est aliud est cabala, quam Symbolica theologia, in qua non modo literæ ac nomina sunt verum signa, sed etiam rerum: ex quo conijcere licet omnem fere Philosophiam ægyptiorum et Pythagoræ a cabalisticis ortam; Pythagoram vero symbolarum tradendi modum ad Græcos transfuisse.

Secundo vero capite, quod est de fundatione Academicarum per SS. Patriarchas, post Diluvium, ut fides uniuerseret, et traditio seu cabala seruaretur, ab ipso initio sic loquitur: Quis dubitet S. Patriarcham Noëm exegredientem de Arca simul extraxisse monumenta legij antiquæ, quæ Adam, Sethi, et Sator Henochi, aliorumque Patriarcharum libros; quorum per multos deperdit in Urbe Sarrathi Segher id est in urbe litterarum, et aliorum filijs suis distribuit, ut nepotes edoceret simul cum Philosophia, rerum Dei cultum, a quibus edocti sunt non tantum Abraham et Patriarchæ, verum etiam Esau, Diuida, Amoræi, ac tandem Pythagoræ.

Porro inter Academicas celebres, quæ SS. Patriarcha fundarunt, duæ insignes erant, altera in terra Sanaan, altera in Themari; quæ autem in Sanaan fundata fuit Academia eadem est quæ Sarrathi Segher fuit litterarum thesaurus, dicta autem fuit Dabir, uel oraculum, siue quia Prophetæ illi docebant et dabant oracula Divina, siue quia in eius bibliotheca custodiabantur libri sancti: huius Academicæ Doctores fuerunt Sem, seu Melchisedech, Heber, Abraham, Isaac, Iacob, et quæ sacra antiquitatis notitia nos ueluti manu deducit in cognitionem verae originis libro: rum, et sectæ Philosophorum huius nationis antiquæ, de quibus præsentibus paragraphis quadam sunt granotanda.

§. 3.

De secta Philosophorum Sinarum Si Kiao.

Secundum Philosophorum Sinarum sectam satis erit illud obseruare, quod de ea jam a primis Sinesibus vite obseruatum est, nempe ab ipso tempore confessionis Babylonica cum doctrina et moribus ubique præcipue prope universum corruptis, genus humanum in varias diuersorum idiomatum nationes seipsum est. Singulis vias suas vijs Divini Dei, et sanctæ eius Legi oppositas sectantibus, tunc factum est saluberrimo infinitæ Dei misericordie consilio, gentibus ad Sanctam Legem aggregatum per Philosophos, ut ament SS. Patres, sapientissime providente, ut sicuti Græcæ veteris orbis nationes, quæ Persæ olim habuerunt suos Magos, suos gymnosophistas aut Braminarios Indos, ceteros suos Druidas, sapientes suos Græci, ita Sinesissimi omnium Sinæ suos pariter haberent Philosophos, qui essent æqui ab Sinesis, et ceteris peruersis sectis alienis, religiosiorque seruarent antiquarum traditionum puritatem.

Et vero quoniam è Missionarijs, qui uel laborum extrema antiquitatum Sinesicarum fonte proluunt, ignorare possunt sectam Philosophorum dictam Si Kiao, olim secretam esse Legem.

Legem naturalem, et totam, quam sensus hujus doctrina Restaurator petheris tradidit legem cum ea plane concordare. Sed quicquid id non dum potuerunt in libris Sinicis per se observare, attendant ad id quod Auctor Speculi cog. 9. l. 2. ex historia P. Martini, Alvarij, Sernedo Relatio: ne his verbis refert. *Leg mirum si in Imperio Sinico tot vera Religionis gratificationes ex- nuntur, cum fuerit à S. Patriarchis fundata, et longo tempore ab idololatria immunda servatum, Sincensibus legij naturae puritatem observantibus, nempe sub documentis suorum Philosophorum, tunc temporis doctrinae librorum canonicorum, atq. in primis libri ye Kim religiosius inhaerentium: qui liber cum sit fons totius Philosophiae et Theologiae Sinarum Philosophorum, de eo quop. gene- liali paragrafo hic agendum.*

S. 4. De libro ye Kim, et quo Auctore.

Liber ye Kim, si quis naturam intus et extra, hoc est quoad medullam, et corticem consideres to- nus constat sententis et figuris arcano mysterio glorijs futurae aequae ac praeterita indicantibus. Figurae quidem quarum structura est omnino Algebraica, tota nitentur numeris, et brevissimo ac veluti Divino compendio complectuntur praecipuas et magis reconditas Arithmeticae, Geometriae, Astronomiae, Musicae et totius Mathematicae excellentias. Sententiae vero, quae omnes constant li- teris et characteribus uris Hieroglyphicis sub anigmaticis exquisitiorum symbolorum inusitatis, con- tinent maxima arcana creationis et deformationis mundi, atq. adeo profundissima totius Philo- sophiae ac Theologiae mysteria. Uno verbo scientia libri ye Kim, quam veluti pro certo habeo, eam- dem omnino esse ac Sacram S. Patriarcharum Sabalam, omnia complectitur, et ad omnia se ex- tendit. Atq. haec libri ye Kim Idea, quam hic trado pro vera et genuina, non tam mea est, quam ea ipsa, quam insigniores Doctores inter Sinas Philosophos cum antiqui, tum moderni unanimiter tradiderunt.

Si vero standum sit iudicio veterum Missionariorum, qui ejus et ceterorum li- brorum canonicorum doctrinae dispendia studiosius incubuerunt, liber ye Kim est vetustior ipso Pentateucho, et omnium librorum totius mundi antiquissimus, et quae doctrina, quae est basis totius sapientiae Sinicae in libris canonicis servata, ipsi semper visa est aequae pura et sub- limis, plurimumque conformis doctrinae S. scriptae. Et haec ex quo antiqui hujus libri intelligentia Sa- pientum omnium omnium iudicio prorsus interijt, sophistarum grex potius exurgens ejus signis ac sententijs turpiter abutendo, utraque ad inanes Philosophorum computus, et superfluitates sortis, imo et ad magicas artes detorserunt, nemo tamen è Missionariis, qui est in libris Sinicis bene versatus, quidquam in hoc libro deprehendit, quod esset Divinae Legi contrarium.

Verum ad plenioris ejus notitiam aliqua subiungenda sunt de ejus Auctore. Praeci- puorum Doctorum Sinarum cujuslibet aetatis sensus unanimis semper fuit, librum hunc arcanum, et my- teris plenissimum, pro Auctore habuisse Ksi, virum scilicet ingens, sapientia, et omnium virtutum genere praecellensimum, circa mundi primordia coelitus constitutum, ut esset omnium artium, et scien- tiarum gater, ac universalis totius orbis Magister, Dux, et legislator. Ideo Chronistae veteres ei ac- ceptam referunt Institutionem sacrificiorum, et rituum veterum ad cultum Divinum spectantium, quae si diligentiori examine perpendas, vi ipsi omnibus reperies mixtam admodum cum sacrificijs et ceteris ritibus sacris Legij Moysicae conformitatem.

*Sed quoniam praeter Sinas Doctores, liceat etiam suggerere hoc consilium Doctores inter Sinesio- narios Europae, vel potius Auctorem Speculi, qui videtur eorum mentem viti perperisse, et ex piam citat. Pradictus Auctor l. 2. c. 19. ubi agit de granotionibus Christianae veritatis apud Sinas, et nomi- natim de ipso Ksi, de eo haec refert valde notatu digna. *Filius ille est, inquit, quem fecerunt magni virtutibus ornatum, Astrologia peritissimum, et inventorem 64. figurarum mysticarum, quae observa- verat in Draconis clam gradentis dorso, aliorumq. Sincensium characterum, qui quidem ad symbola Aegyptiorum accedebant. Quis dubitet Ksium fuisse unum ex Filijs vel Nepotibus Sem, imo ipsum Sem, qui vixit 500 annos post diluvium. Potuit hoc Regnum Sinicum fundare, ut et alia, cum enim fuerit per 500. annos Summus Pontifex Legij naturae, forte tam quam ejus zelator Divini cul- tus usq. ad ultimos Orientis terminos potuit se transferre, ut Dei uoci Religionem ubiq. praedicaret, pra- cipue cum gater ejus Kse, licet Senex, usq. ad Italiam se contulerit eodem zelo motus, ut aperiret gloriam. Vterq. (Sem, et Ksi) pietate, et virtutibus conveniunt et Dei cultum instituerunt eademq. Christiana fidei granotiones tradiderunt. Quidquid sit certissime constat Sincenses eadem tenuisse veritates de mundi creatione, de productione primi hominis, ejusq. casu, de diluvio, de trinitate, de**

Redempt.

de Redemptione humana, de Angelis et Daemonibus, de Purgatorio, de aeterna remuneratione iustae, et impiorum poena, et alijs, quas S. Patriarchae tenuerunt.

Ex hoc Auctore Speculi, vel potius veterum Missionariorum testimonio, originem et doctrinam adeo Sanctam Sinis tribuente, id saltem conficiamus Ksium, quem Sinas pro gentis suae conditore, et pro Auctore libri ye Kim agnoscunt, debuisse esse unum è S. Patriarchis. Sed si Sinarum, et veterum Missionariorum opinionibus, licet nostras subiungere conjecturas (quare autem non liceret, cum nullus ante me Europaeus tantum temporis impenderit in scrutanda libri ye Kim origine, et doctrina) dicere non dubitabo cum glorijs e positionibus Missionariis Ksi fuisse quidem unum è primis Pa- triarchis, sed ante diluvianis, eumq. non alium fuisse, quam S. Patriarcham Henoch. Verum ne prolixior sim, inter specialis super hoc facta à me observationes, quae sufficiunt ad integram dissertationem, paucae tantum selegam, quibus hac mea conjectura, si omnino certa et iudicijs, saltem valde probabilit de- monstratur.

Auctor speculi l. 2. c. 29. Henoch fuit vir sapiens, qui calum su- sumit, ne peccatores fulmine perirent, ex Ksihero ab He- bry primis Hermes, et Mercurij voca- tur.

In Phadeca, Arabia, Perside, Sapientes et Doctores Magni di- ti sunt: agnoscunt suae sectae et profecto- nis primum Auctorem Zerostrem, id est ho- minem viventem in aetate, quem glorijs vo- lunt fuisse Henochum, quem ideo etiam pri- mum Trismegistum vocant Arabes, qui de ejus magisterio per liberos et obsequios glo- riantur. Eundem of- ferunt primam Biblio- teca fundatorem in ca- riath Segher, quam geretia Kse et Sem post diluvium restau- rarunt. Eundemq. Atilantem esse exi- dunt. Ita Auctor speculi l. 2. c. 15.

Herbelot in sua Biblioth. Orient. vocat Hermes refert ex ve- rustis Arabum tradi- tionibus, eum qui pri- mus hoc nomen infig- nitus est vixisse circa initium 2.4. mili- arij ab orbe condito, eum eundem fuisse ac Atilam, aut Henoch, qui a Philo dicitur appella- tus esse Omias et Doua- nai.

1. observatio communis est Aegyptijs, Arabibus, Persijs, Graecis, Sinijs, et alijs divinis nationibus, si accurate inter se conferantur ea, quae vetustissimi singularum Chronistae referunt de primis suis legislatoribus, in ipsi tanta, et tam exacta observabiliter conformitas, quoad qualitatem offi- cium, munus, res gestas, et ipsam appellationem personarum, ut utriusque vix possit in dubium reco- cere, eos non fuisse nisi unum, et eundem hominem, nec alium extitisse, quam S. virum Henoch anti- diluvianum Patriarcham et Prophetam. Singulis gradibus rationibus hujus primi et communis totius orbis Magistri ac legislatoris memoriam, unanimiter in capite Traditionum suarum vetustissimarum servantibus, quamvis sub diversis ob diversitatem linguarum nominibus, et de eo eadem praedicantibus, puta quod primus extiterit literarum, scientiarum, et artium Inventor, Hieroglyphorum, et symbo- lorum gater, sacrificiorum et omnium rituum sacrorum Institutor, alijsq. ejusmodi similia, quae ve- tere Sinarum Chronistae uno ore praedicant de suo primo legislatore Ksi.

Hinc qui diligentiori studio, nationum antiquitates scrutati sunt, inter quos Kircherus nulli secundus, sagacissimi observaverunt Hermetem, aut Hermetum Aegyptiorum, Zerostrem, aut Zerostrem Persiarum, Arabum Idem seu Adram, et Mercurium seu Atilantem Graecorum, non fuisse divi- sas personas, sed unum eundemq. plurium gentium, non dum inter se sub diversis Monarchis di- versum (ut divisi sunt post diluvium) primum universalem Regem, et Magistrum, eum nempe, quem Sacri scriptae Hebraeorum Henochi nomine conspiciunt. Qui veritati comprobanda quibus, ne Sim Longior, ceteris idoneis antiquariorum argumentis, unicum, meo iudicio, validissimum hic adducam ex Kircheri, qui lib. 1. de origine literarum et obliisecorum, probat Adram, qui idem est Hermes Aegyptio- rum seu Mercurius Trismegistus eundem fuisse ac Henoch. Kircherus porro ibi refert arcana Aegyptio- rum Astrologos habere pro certo annum civilem Aegyptiorum fuisse divinum in tot diebus, quot pri- mus Adrij, annos vixit inter homines: at sacra Scriptura tribuit Henoch 365. annos vita, totidem scilicet quot dies erant in anno civili Aegyptiorum. Unde manifeste concluditur Adram seu Hermetem, aut Mercurium Trismegistum eundem fuisse ac Henoch: quo supposito, ad idem con- cludendum de Ksi Sinarum Philosophorum Gater, et libri ye Kim Auctore, appellationis si- militudo, et symbolorum identitas, quibus veteres designantur Ksi in Oriente, et Mercurium seu Henoch in occidente praebent satis compehens argumentum, scilicet nostrates occidentales

Super quemadmodum veteres Aegyptij Hermetem seu Mercurium Trismegistum Hieroglyphorum, et Symbolicarum figurarum Auctorem, et Divinae Legij Auctorem repraesentabant figura symbolica constante capite canino, et corpore humano, ad designandam con- stantem ejus supra ceteros homines in sellanda veritate sagacitatem, et in Divino cultu fedeli- tatem: ita veteres Sinas eodem certe consilio ducti (quod enim gradens id fortuito contigisse dixerit) suum Tai hao, seu Trismegistum designarunt hoc characterem Hieroglyphico Ksi eodem modo Hieroglyphico, et idem praese significante, ut pote constante dupli- litera qua- rum prior est K, quae significat canem, et posterior H, quae significat hominem.

Sed haec et alia ejusmodi convenientiae, quae hic congeri possunt, quantumvis con- venientes videntur, meo tamen iudicio non habent tantum pondus, quantum ratio Hieroglyphica et symbolica numerorum, et sententiarum libri ye Kim, sub quibus ejus Auctor modo

Certum etiam est Henochum fuisse vocatum Trismegistum Hermitem, et Zerostrem. Ita Auctor speculi l. 2. c. 16. ubi de Zerostre Princeps Ma- gorum, qui plurima super his deprehenderit consula Kirche- rum in Aegypti et in obliisecorum Bibliotheca.

veluti prophetico, et sacra SS. Patriarcharum fabula, proprio oraculo, et ex oraculo tradidit sublimiora Legis Christiana mysteria, ut jam capimus, et pergemus, Deo dante, funditus demonstrare. Quapropter si arcana hae doctrina libri ye Kim accuratè conferatur cum ratione sacra fabula, seu sententia symbolica, et Hieroglyphica, numeris et figuris simili mysterio plenissima, ac praecipuos mundi eventus, tam praeteritos, quam futuros attingentis, quam a SS. Patre Henoch Patriarcha et Propheta ante diluvium traditam esse, tamquam à primo, et uniuersali totius orbis magistro, certissimum est: non male concludemus hunc eandem esse ac Trismegistum Sinarum Toti, atq. adeo verum existit Auctorem libri ye Kim, nisi tamen hujus libri oraculorum omniū sanè, qui toto orbe asperuatur, vetustissimi, prima origo defundenda potius videatur in ipsum primum generis humani Parentem, dicamys Henochum hunc ab ipso, sicuti cetera ad Religionem, ad litteras, et alias artes, et scientias pertinentia accipere, quod multo verosimilius esse intelliget quicumq. contulerit modo expositam libri ye Kim ideam, hoc est tum ejus tabulas oraculaticas, tum arcanam doctrinam sub ipso latentem, cum ipso, quae Auctori Speculi 2. c. 12. refertur ex praecipuis Hebraeorum traditionibus hujus verbi sanè dignis quae legantur cum summa attentione.

Certissimum est Adamum ab ipso Deo edoctum omnes scientias, siue cognitionem rerum naturalium, ac etiam supernaturalium, quae ad salutem suam et filiorum per infusionem accipere per ministerium Angelorum credunt Hebraei: hujusmodi inuentionem (inquit Suidas Adam) sunt artes, et litterae, hujus sunt scientiae tam diuersae, quam multae, hujus sunt rationes, sacrificia, institutiones, Leges, et instituta, hujus sunt omnia inuenta omnes doctrinae. Unde etiam ex Kircheri in Aethiopia, plures Arabes et Sabaei Iudaeorum testantur Deum cum ipso familiariter fuisse conuersatum, sicut gensea cum Moysi, eiq. dedisse tabulas (num haec clare aludunt ad tabulas libri ye Kim) propria manu descriptas, in quibus ipsemet quaelegit legem, et caeremonias, in quibus ipsemet Religionis, originem et finem signorum, diluuii et alia id genus futura, et ipso Deo iubente descripsit in quibus animalium, siue composuit primum librum mundi, de quo Genesis 5. Hic est liber generationis Adam. Atq. haec de libro ye Kim, et ejus Auctore modo sufficiant.

Praemissis ipsi, quae superioribus quatuor paragraphis breuiter differuimus de identitate triplex Legis, de sacra SS. Patriarcharum fabula, de sacra Philosopherum Sinarum, et de libro ye Kim, ejusq. Auctore, quae lucum ingentem asserere debent praesenticontrouersia, jam facile est statueret quid sentiendum sit de decem Propositionibus in scripto consensu anonymi recensitis, et de singularum eripi ab eo facta, quae Deo dante breui constabit non debuisse inuentioni eo modo, quo fecit: multo minus mihi aut sacri meum sententibus exprobari, et damnari, ut periculosas nouitates, injurias uixae Ecclesiae, et erroneas in fide. Quod Adversarius haud dubie non fecisset, si habuisset notitiam minus confusam tum meorum opinionum, tum aliorum Saciorum, meam circa doctrinam ye Kim rite sententiam, aut certe si non esset tam peregrinus in notitia antiquae et uniuersalis traditionis circa praecipuas veritates christianas, ejus defectui utcumq. supplere uolenti haec mihi visa sunt praemittenda ad elucidationem eorum, quorum defuit cognitio necessaria, quae praefata, quantum opus erat, nunc ad examen nostrum euocamus decem propositiones in scripto Adversarii nostri delatas, et censuram singularum ab eo factam, at ut earum discussio clarius et oritur procedat, licet earum ordinem inuertere, eas scilicet, quae magis inter se affines videbuntur simul coniungendo, et omnium primam, ut à ceteris magis sejunctam in ultimum locum rejiciendo. Hinc cum tres, quae in scripto Adversarii recensentur n. 2. 3. et 6. multum inter se habeant affinitatem, eas simul collectas in sequenti paragrapho conjunctim perpendemus, deinde pergam ad ceteras, singularum ordine pariter inuolutas.

§. 5us

Hic discontiuntur tres sequentes propositiones cum earum censura.

II^a. An sit probabile existere extra Ecclesiam librum

a Deo reuelatum, Iudaeis ac Christianis incognitum,

et alijs populo aut nationi cognitum.

III^a. An probabile in libris Ecclesiae incognitis, et apud Infideles usitatis haberi posse notitiam nostrorum mysteriorum, et quidem tam claram, quam reperitur in libris Sacris.

V^a

V^a. An probabile sit fuisse inter gentiles aliquem Auctorem aut Scriptorem, qui suo libro totam nostram Religionem multis ante Christum saeculis expresserit?

Super his et reliquis Propositionibus, quae fore omnes verbi valde generalibus sunt expressae, generaliter obseruandum 1°. Licet earum censor videatur me in primis oppugnare cum ceteris et Sinis nonarij Societatis nostrae, qui veritates euangelicas Sinis ex suis libris canonicis et uetustis traditionibus demonstrandi, consilium meum supererunt: nihilominus, quia cum suo nomine simul retinet nomen tum Scripti, tum Auctoris, unde eas exprobat, et singula prout iacent, sint valde diuersae a mejs et Sociorum opinionibus, dici potest hoc belli genus videri veluti merè arceum et inane, atq. adeo nostri Adversarii tela neminem posse offendere, nisi forte vi eorum mente, qui sicut ille geminos nostros sensus ignorantes, similia nobis affingunt, et ideo belli nobis valde injuriosi stupidi sine causa concitant.

Obseruandum 2°. Respondeat ad tres propositiones in capite hujus Paragraphi simul collectas, quibus singulis censor noster respondit negatiue, damnans 3^{am} tanquam plene injuriosam ueræ Ecclesiae, et parum dignam Theologo catholico. 5^{am} uero tanquam ita euidenter erroneam, ut nulla magis, et ut repugnantem ueræ catholicorum doctrinae. Obseruandum, inquam, hujus censurae aculeos non nisi auram inani impetere, meq. ab ejus ictibus esse plane immunem. Quod ut palam fiat sedor dignetur quæso attendere ad ea, quae supra exposita sunt paragrapho 4°. de origine et Auctore libri ye Kim, ubi veterum Missionariorum vestigijs insistendo conatus sum ostendere Toti uerum libri ye Kim Auctorem fuisse unum e Sanctis Patriarchis, atq. adeo hunc librum fuisse factum Legis naturalis in sinu ueræ Ecclesiae conceptum. Aliud at pariter cum debita diligentia ad ea, quae ibidem a me allegata sunt, ex Auctore Speculi in fide ueterum Missionariorum Sinensium, si loquente = fortissime constat Sinenses easdem tenuisse veritates de mundi creatione, de productione primi hominis, ejusq. capis, de diluuii, de Trinitate, de Redemptione humana, de Angelis et Daemonibus, de Purgatorio, de aeterna reuinculatione iustorum, et impiorum genera, et alias, quae SS. Patriarchae tenuerunt.

Quae certa sunt uel saltem valde probabilia, et si reuera constat praecipuas Legis Christianae veritates notas esse Sinensibus, quod innotescere non potuit, nisi per libros eorum, scilicet: Si si reuera eadem in dictis libris clare et distincte apprehendimus, quid ueritas id a nobis affirmari, agendo pro Sinis infinitas Diuinae misericordiae grates, quod tam pretiosa sacra traditionis monumenta, et media ad eorum conuersionem tam gratia per tam longam saeculorum secula seriem agud ipsos seruauerunt. Et quis equus ac prudens rerum estimator eximium uerte re potest id a nobis asseri? Quid in hac assertio argui potest, tanquam nouitas periculosa, ut erroneum in fide, ac indignum Theologo catholico, aut ueræ Ecclesiae periculis injuriosum?

Fides et Theologia catholica docent quidem cum Apostolo Ecclesiae creditae esse eloquia Dei, sed non eo sensu, quo censor noster manifeste abutens uerbis Apostoli uidetur intelligere: catholici scilicet et fidei confirmis sensus est, nullum librum, ut ueræ sacrum populi, uel debere pro tali haberi, nisi praeserit examen et iudicium ueræ Ecclesiae, et illum agnoscens, et decernens pro uerbo Diuino, et pro certa, ac indubitata fidei regula: quod cum non ignoremus posse contingere libris Sinarum canonicis, in quibus plurimas alterationes à traditionum puritate, seu temporis distantia, siue longo gentiliū ueritatis dubitari omnino non potest, et censor noster existimauit (ut uidetur exlimasse in triplici propositione supra citata, et ab eo pro arbitrio inuoluta) me, et Socios venditare librum ye Kim, et alios libros canonicos, tanquam libros ueræ sacros, et qui sint indubitata fidei regula, certe mihi et illis fuit insignem injuriam: et de hoc non possum non conqueri tanquam de calumnia grauissima. Sed si nihil aliud capere, quam quod audiamus affirmare, in praedictis libris à nobis cum plena claritate unanimitè deprehensas, clarissimè, Deo dante, demonstrabitur, et quod multo ante nos SS. Patres olim de alijs gentilibus Infidelibus, et veteres Missionarij Societatis nostrae de ipso Sinarum libris affirmauerunt, et post illos alij Auctores, atq. in primis Auctor Speculi a me supra ideo allegatus, cujus opus prodijt cum approbatione Doctorum 1° classis, et dicatum omnibus Missionarijs, et uirij Apoliticis, nemine ab uno saeculo dimidio huius contradicente: certe censor non debuit, nec potuit sine graui injuria idem in nobis arguere, multo minus tam graui censura aculeis circumscribere opinionem nostram, fidei, rectae rationi, SS. Patrum sententia, et communi praetorum Missionariorum iudicio plane conformem.

Addo

omnium rerum (*Tai Kie hien san*) non illud quidem materiale creatum et limitatum, quod idem est ac *hien tun* seu chaos ac massa materiae crassae subtili confusi permixta, ex qua scilicet Creator produxit solum et terram, sed ipsum *Tai Kie* immateriale, aeternum, increatum, illimitatum, quale est illud, quod *Heu Linhi* insignis Philosophus Dynastiae *Sun* vocat *Su Kie*, hoc est sine ullo fine, termino, et principio.

Superius Confucius exponendo Characterem *Vam* (qui est symbolum Hieroglyphicum Regiminis aut Domini, et primario competit Deo, qui iuxta se imperat, et est verus Dominus Dominantium, clarius adhuc confirmat Ideam Trinitatis, supremo omnium Regi ac Domino Deo essentialem. Character *Vam*, inquit Confucius constat lineola seu caractere unitatis connectente tres lineas, seu caractere triadici: Si lex est trina, et non una non est apta ad Regnum, et gubernium supremum, si est una, et non trina similiter inepta est ad supremum dominium, sed si est una, et trina, trina et una, vere habet quidquid est necessarium supremo Imperio ac dominio, cuius potest et debet verus Rex Regum, et Dominus Dominantium.

Confucius paucis saeculis posterior suam cum de Triade numerica discretis videtur manifeste alludere ad *San* Trinitatem. Unitas relata ad *Yen*, hoc est verbum (inquit Graecus ille Philosophus) producit Dyadem, seu auctoritatem, et prima unita secunda simul produciunt Triadem. Qui in hoc non agnoscit rationem ineffabilem propositionis Divinarum Personarum ac Graecus Verbi Divini *ye yu yen qui si*. Quae idem Auctor alibi dixerit de Tao, seu lege, eximia sunt, neque nisi Creatori caeli et terrae competere possunt, sed cum ibi non agat distincte de Trinitate, non opus est ejus verba hic exponere.

Sed quoniam ex supra allegatis constat unum ac trinum rerum omnium principium, sive Deum in antiquis Sinarum traditionibus vocari *Tao*, seu Legem, qua in libro *ye Kim* dicitur statuitur pro prima caeli et terrae, ac rerum omnium origine: prout claram ejus ideam exponere ex ipso hujus libri textu, necnon ex ejus recentis commentario *Ge Kiam* Dynastiae praeteritis. Liber *ye Kim*, ait: virtutes unius *Yn*, et unius *Yam* unitae sunt *Tao*, seu Lex. *Yn* et *Yam* sunt inextinguibiles, seu spiritus infinitus, seu infiniti perfectus *chi xin*. Juxta Commentarium pro: ba distinguuntur virtutes Divinae *Yn* et *Yam* proprias Creatoris ab *Yn* et *Yam*, seu forma et materia, quae sunt principia finita componentia omnes res corporeas, et dependentia a virtute Divina et infinita *Yn* et *Yam* transcendentia.

Si his traditionibus ad mysterium *San* Trinitatis pertinentibus adjungas ea, quae supra §. 6. allegata sunt de vitibus et sacrificiis olim offerri solitis uni et trino Numini in ipso altari (*Kiao*) soli Supremo Imperatori *Xam si* dicato, hoc abunde sufficit ad evincendum veteris Sinas olim idem sensisse ac Christianos, circa hoc Divinum mysterium.

Seccio 2^a

De Sinicis traditionibus ad primum mundi perfecti, seu naturae integre statum pertinentibus.

Quia duratio naturae integrae, seu primi mundi status fuerit multo brevior duratione naturae corruptae, et degeneratae, seu status mundi posterioris status: traditiones ad illum primum statum pertinentes debent esse multo pauciores. Nilominus quae ex illis deperiuntur apud Sinas habent plerumque necepe sit, roborem ad persuadendum hunc primum mundi statum probe et distincte notum fuisse antiquis Sinis.

Ac primo quidem suam cum sub finem praecedentis sectionis allegatus, non clare describit hunc primum ac felicem mundi statum. *Yn* et *Yam* erant tunc temporis in perfecta concordia. Spiritus tam superiorum, quam inferiorum mundi partium gradibus nullae excitabant turbas. Quatuor tempestates erant aequae temperatae, sine excelsu et defectu, adeo ut nulla res ab externis qualitatibus injuriam pateretur, et vicissitum nulli dies abbreviarentur. Homo tunc licet scientia praeditus, propriis luminibus claudens, coelesti, non proprio lumine regebatur.

Tai xecim vetus Chronista de hoc primo statu mundi dixerit his fere verbis: tempora quae praecesserunt *Xin mun*, censentur prima mundi primordia, tunc temporis quae ad coelos, et astra pertinent determinata sunt ab Imperatore *Hoam si*. Intelligentiae caeli et terrae, ac rerum omnium tutela praeposita, omnes in suo gradu et ordine se continentes, recte ac unanimiter commisso sibi munere fungebantur, nullis agitabantur disentionibus. Spiritualium virtutum lumine inferiorum orbem continuo collustrante, homines Angelorum

ductum sequebantur. Et licet diuersa essent utrorumq[ue] officia, omnes tamen conueniebant in cultu et reuerentia (supremo mundi Austore et moderatore debitis) declinantes ab omni offensa; atq[ue] adeo spiritus ferebantur felicitate in calo, homines vero in terra utrobq[ue] ab omni calamitate immunes.

Vetus Chronicum, saltem quoad ea, quae ibi narrantur in capite cum de *San Hwaam*, seu tribus supremis monarchiis, tum de *Si ti*, seu quinq[ue] Imperatoribus non esse uere historicum, et fide dignum. Sed jam dudum intellexerunt doctiores philosophi inter *Sinas*, atq[ue] inter hodie nos, siquam si Regni Administer, qui ab uno anno in libello ad *Sing* missio usq[ue] est non improbare rationem Astronomicam ruget à me propositam ad reuocandum sensum genuinum sub fabulis et allegorijs veteris chronici contentum.

Si uetus Chronicum doctiorum *Sinarum* iudicio, non est uere historicum, sed fabulys, et allegorijs ad legem pertinentibus desertum, multo minus liber *Xu Kim*, et ceteri libri canonici, etiam in ijs, quae uidentur historica, spectandi sunt tanquam libri mere historici; cum contineant praecipua caelestij, seu diuinae legis dogmata sub diuersis allegorijs, et figuris iuxta tritum illud ac uulgare omittam affatum *Kim y sa taō*, et in hoc praesertim elyzerent a libris historicis, quorum iuxta eorundem *Sinay* praecipuum ac proprium est commemorare *Res gestas Si y Ki su*.

Porro cum loquor de dogmatibus legis caelestij latentibus sub figuris et allegorijs librorum canonicorum, ne quis existimet, me uille abolere sensum allegoricum, quamuis enim mihi et alijs *Sinay* monarchijs cum euentibus pateat quomodo librorum historicorum minus quam allegoriarum prophetiarum redolere, nihilominus relinquens *Sinay* in graecis libris suis ideis quoad sensum historicum, nihil tentabo quoad sensum allegoricum et figuratum, nisi insilendo vestigijs veterum *Sinay* interpretationum, et inhaerendo methodo, quam ipsimet primi tanquam sapientissimi duces nobis agnouerunt, ut patet in decursu huius s.

Siquidem iuxta communem *Sinarum* sensum, librorum canonicorum doctrina, tota pertinet ad legem caelestem, hi libri debent haud dubie continere notitiam eorum, sine quibus nulla potest esse cognitio illius legis; atque sine notitia triplicis mundi status, hoc est naturae integrae, corruptae, et reparatae nulla potest esse cognitio legis caelestij et diuinae: ergo libri canonici *Sinarum* debent continere notitiam illius triplicis mundi status. Hinc mirum nemini uideri debet, si triplicis huius status notitiam *Sinay* demonstrandam suscipimus ex *Sinay* libris libris canonicis; inter quos cum liber *Xu Kim* clariora commiscetur circa hanc materiam, inde praecipuas etiam traditiones ad statum naturae integrae spectantes.

Et uero liber *Xu Kim*, ubi agit de primo Rege Dynastiae *Hia* alludit manifeste ad primum generis humani Parentem, et Regem ante ejus lapsum cum de eo sic loquitur = Hoc primo tempore, cum uirtutem suam late protenderet, tunc nulla toto mundo uidebatur calamitas; omnes spiritus montium et aquarum custodes erant perfectissimi quieti, non sensus ac genus omne uolatilium, quadrupedum, piscium et reptilium, nullo tunc homine nocente.

Sedem liber similiter clarissime alludit ad primum hominum Parentem in iustitia originali peruerentem, dum generis humani integritatem, et totius mundi conseruationem inde pendere citius uerbis notatu dignissimus. Vnius hominis iustitia originalis sufficit ad integritatem omnium mundi populorum et Regnorum.

Clarius adhuc *Xu Kim* loquitur de primo Parente iusto, cum ait = Supremum Imperatorem *Xam ti* in prima hominis productione ei infudit naturam plenam uelutudine = *Kiam chum yu hia min jo yeu hem sin* = Hoc enim de prima hominis productione esse intelligendum, patet ex ijs uerbis Regij commentarij *Se Kiam Wei Hoam Xam ti tam xi sem min chi co* = quae nullum super hoc dubium relinquunt.

Præterea integer et magnus commentarij libri *Xu Kim* primam illam uelutudinem homini primo inditam miris modis et catholicis christianorum sensui plane consonis exponens praecedentis commentarij explanationem plenè confirmat.

Non minus praecclare id confirmatur ex hoc ueteris Chronistae jam supra citati testimonio: nio, sic loquentis = Olim caelum et terram (id est omnes creaturas) perfecte subiacebant uoluntati et mandatis Supremi Domini. Quatuor anni temporis sine consensione suam quaq[ue] temporis seruabant, genus humanum tunc in humilis primorum parentum, erat perfecta uirtute praeditum; ideo terra sponte ferebat apta ad hominem sustentandum alimenta: ejus corpus tunc non erat obnoxium morbis, aut ullis alijs calamitatibus; quarum mors esset maxima = Atq[ue] haec est uera idea naturae integre primi mundi status.

Veteris Chronistae non credit quoad hoc *Hoam nan yu* sacrae antiquitatis sapientissimus indagator, qui aliquot saeculis ante *Xum* uixit. Hi de natura integra, seu primi mundi status agens, haec pra

康熙五十年七月初九日 李光地奏摺

臣恭釋

圖象九者天數也并四成十三為天皇之數八者地數也并三成十一為地皇之數七者人數也并二成九為人皇之數配合皆極自然 由此觀之古所謂三皇者即皇極之皇也天皇云者猶言天之帝耳

地皇云者猶言地之祇耳人皇云者則正謂繼天地統萬類之主洪範所謂為天下王者是也

其所著人數歲數不過推元會以見三才並立之原殆表曆數以示皇極配天之無疆古書

多隱語或神奇其說如此耳豈真有兄弟迭興沕沕穆穆于羲黃堯舜之前者哉我

皇上既以三皇之號盡歸之理數悉統之人皇足以破遠古之荒唐啟河洛之秘要

皇上之膺道統而衍心傳者于是在矣臣幸荷

聖教略有開悟

hoc praelata posterius tradidit = Tempore perfectae puritatis, omnia erant in perfecta subjectione, et concordia; cor hominis, hoc est ejus animi motus plane conformis erant rectae rationi et legi divinae, quae corporis motus cum iustitia legibus consentiebant. Intus sine dolo homo vera fruebatur hilaritate. Quae actiones simpliciter erant sine ullo furo. Atque ita virtutem in celo, felicitatem in terra percipiebat. (et propter mutuam inter naturas intelligentes, et corporeas, connexionem a Supremo conditae decretum) quatuor temporales tunc erant sine ulla confusione, homo erat immunis ab injuriis aeris, nullis tunc ventis, aut imbribus terrae vastantibus, sole, luna, et ceteris planetis praeteritis ab Austere sibi leges simul exacte servantibus.

10. Cum primus ille mundi status fuerit tam brevis, durationis, neque postea fuerit restitutus ad eandem omnino formam, Sinis etiam quoad hoc nobis consentientibus, quare hoc ex illis deponamus, et supra allegata sufficiant, longe plura et clariora de secundo mundi statu, seu de natura corruptae prolaturus sectione sequenti.

Seclio 3^a

De traditionibus Sinicis ad secundum mundi corrupti, seu naturae peruersae statum pertinentibus.

Secundus mundi status, in quo natura corrupta est, ac peruersa tam multis consignatus est veteris traditionibus Sinicis testimoniis, et sub tam diversis symbolis, figuris, et allegoriis clare adumbratus, ut difficile sit ea omnia referre. Sed quia iuxta indubitatam Christianorum traditionem, totius mundi corruptio habuit duplicem originem; unam immediatam, nempe primos Parentes, alteram mediatam: ut Sinicas traditiones ad hunc mundi corrupti statum pertinentes exponamus sine confusione, has auocabimus ad triglex caput, 1. loco referendo eas, quae ad Angelos Rebelles, 2. quae ad primos Parentes, 3. quae ad corruptionem naturae intelligentis, et mutationes inde ortas in genere humano, et ceteris mundi partibus.

Cum ergo Religio Christiana totam naturam corruptam et mundi corrupti diuinam tribuat speciem Angelorum rebellium Principi, cuius ambitio modi nequiae, et caput fatalis rei describitur ab Isaia cap. 14. Quomodo cecidisti de celo speciosus, qui mane orichon... qui dicebas in corde tuo, in caelum ascendam, super astra Dei exaltabo solium meum, sedabo in monte testamento, in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Verum tamen ad infernum detraxeris in profundum lacus... Ordinis Ratio postulat, ut prolaturi traditiones Sinicas ad mundi corrupti pertinentes, ordiamur ab iis, quae speciosi, et aspidorum ejus rebellium Angelorum in celo ejectorum figuram continent, et quae maxime accedunt ad Sacram illam S. Joannis ideam, fonsitum Angelorum caput deventum sub figura Draconis tertiam stellarum partem cauda secum in terram trahentis; et quae in magno calorum libro conspiciuntur ad Aquilonem sub Asterismo seu imagine Draconis statuti, duos superiores mundi globos, hoc est aequatoris, et eclipticae arrogantem exuperantis, sed diuini heros calce in abyssum detruxit, adumbratus tamen in mappa caelesti Sinica, quam Euxrogea: unde lux sane maxima affulget ad demonstrandam orientalium et occidentalium traditionum identitatem.

Qua propter ut ostendatur ambitio, et modi nequiae speciosi in caelum ascensus nil conuenientius videtur eo textu, qui initio libri xi^o Kim sub Kiên qua legitur, ubi figura superbissimi et perniciatissimi Draconis Cam hunc semper sursum tendentis et nunquam retrorsum dicientis chiên, pû chi tui natus colonibus pingitur insolens ac modi nequiae arrogantis illius spiritus ambitio; sicuti huiusmodi caput non minus clare describitur in alio textu ejusdem libri sub mûm qua, quod est proprium speciosi signum Huiusmodi, ubi clarissime exprimitur, quomodo superbus ille spiritus caeca ambitione caput caelesti lumine sua intelligentiae, in altissimum caeli locum conscendere volens, detrusus sit in immum terrae abyssum. Pû mûm huiusmodi tem yu tiên, seu gè yu ti, et sibi mutata aeterna jacturam et extremam perniciem attulit. Sumptis chi yu quiam, hî chiû Kiuenim.

Vetus commentarius x^o San Kim in libro Huiusmodi enumerans septem constellationes orientales, quae in Labore Aquilonis repperunt, quam Asterismum Draconis a capite ad caudam propriam in mappa caelesti Euxrogea, aut huius constellationis conflare corpus Draconis. Cam qui cam lum chi ti = et San seu constellationem Kiô esse caput Draconis, alteram autem uero Dei esse ejus caudam, hanc in regione boreali, illam in regione Australi sibi invicem oppositis. Hinc dominatio nodorum Eclipticae, in quibus solent fieri omnes eclipses, quae per omnium saeculorum seriem sunt perpetuae, et recurrentes

Consulenda est mappa caelestis, quam huius scripto adiungam

Traditiones Angelorum rebellium caput signantes. Speciosus sub figura Draconis. Apoc. 12. Et visum est aliud signum in caelo; et ecce Draco magnus rufus... et cauda ejus trahens 3^{am} partem stellarum. Speculum S. Jo. 14. c. 16. quid aliud indicare voluit per Gigantem illum scilicet: Latum et nuxatum, et altum per calcem. Item Draconem, nisi sciam, qui ut gygas exultavit ad currendam viam, ut Hercules reus monstrum inferni domuit &c. ex Bagimio.

et recurrentes quotannis figura conaturalis protentis utriusque illius defectus, qui initio observatus est in natura tum Angelica, tum humana, cum utraque caelestis rationis lumine extincto, a lege sancta creatis deficiit, et Deus utrobique aperit gravitatem. Vetus traditio deventis figuram Draconis, aut ejus caput habere camelum capitis fedatatem, ejus collum colli serpentis gravitatem, ejus cornua esse cornuum ceruinorum instar tortuosa, ejus oculos sicuti cacodemonis igneos et scintillantes, ejus aures aurium tauri similes, alrum expandum instar testudinis, totum corpus squamis obductum piscium more, demum ejus ungues esse vultoris, pedes vero tygridis proprios. Quis in hac veturi Draconis figura pictura non agnoscat germa: nam antiqui Serpentis, sui Dusi et tantarei Draconis figuram, qui suo in caelo lapsu, secum in terram traxit tertiam circiter Angelorum partem, quorum subitum, et protentum caput vetus commentarius Co. Lam in librum suum sicut commemorat sub figura stellarum fixarum in summa caelo instar grandinis, seu imbrius delapsorum.

Lapsus Angelorum in stellarum imbre figuratus

6. Quod porro hoc prodigioso stellarum in caelo lapsarum imbre certo certius designat, sit omnium Angelorum rebellium in caelo ejectorum ruina, hoc extra dubium ponit vetus commentarius x^o San Kim hanc traditionem exponens modo plane conformi Eccl^{ia} Christiana sensui, dum ait = Omnes constellationes esse imagines Principum Chien, quos alibi demonstrabimus, iuxta geminos sacra phala notaria ideas, esse praecipuas Aulae caelestis intelligentias, tanquam Sacerdotes, aut Reges praecipuos calorum Aequonibus praepositos. At insuper gradibus huius in caelo Lapsarum, non ultra in suis locis apparuisse, quod dicit caelestis Aula Principes, quorum erant imagines media in via deficientes violassent leges, et mandata filii caeli. Sicut enim (quoniam quippe verum Dei filium infra eunemus) communis omnium Regis et capitis, et quod sua Principum caelestium dignitate syonati, e proprio loco excidissent cum vita aeterna, cui destinati fuerant jactura.

speciosi, et ceterorum Angelorum praeterea allegoriis et figuris adumbrata est praestim sub nominibus tyrannorum faci notorum, qui protentis claudis totum orbem devastarunt, et sunt totidem genuina unius speciosi figura. Horum praecipui sunt Cum cum, Chi yeu, et Kieu, de quibus singulis seorsim.

7. Sicut eo chuen agens de primo mundi tyranno Cum cum, hanc habet: Xao hao x^o (unum de quibus nominibus Supremo Imperatori Xam ti attribuit) habuit unum filium virtute ditatum, qui videtur sublimitate, et observantia Regi et Patri debita, dolores, et fraudulentis artes secutus, factus est ingloriosus et circulator, asportatores sibi subiciens et sceleratos, omnes totius orbis greguli ipsum appellant Kim Kie, Kim Kie idem est ac cum cum.

8. Quantumvis ista conueniant rebellium Angelorum Principi, non tamen hunc tam distin-te designant, ac ea, quae leguntur in libro Hoam x^o huiusmodi = Cum cum x^o fuit Princeps Subditus Imperatori Supremo S. Jo. Huiusmodi caput tempore perfectae pacis, vel cam hoi. Huiusmodi non erat hoi (circulator) habebat corpus gilesum instar feræ, capillitium rufum proprio homine fretus suam spiritus intelligentiam sibi uni non Deo acceptam referabat. Sed Regnum S. Jo, cam hoi extinxit virtutis suae humen, caput verare subditos supplicis, et primus legem caelestem perturbavit, tyrannice usurpavit terram Ki, hoc est mundum, devastando omnia signa et imbelia deprimentes. Nullam habebat fixam sedem, omnis regio ei patria erat, virtutem suam, ac dominium exercebat super aquas, effundebatque ut exundarent per universam terram. Vno verbo ejus actiones erant contraria Legi supremi caeli Domini, et omnis prosperitatis impedimentum. Unde hoc tempore contigit, ut axis caelestis veluti frangeretur, et quatuor terra cardines veluti rumparentur. Idcirco nunc Hoam x^o (verbi Divini, seu Sapientis incarnata figura) hunc bello captum occidit.

9. Alia traditiones tribuunt Tyranno Cum cum corpus serpentinum sub humano vultu, gini mûn, xi x^o: et auunt hunc decertasse de Imperio cum Supremo Imperatore Sinen huiusmodi saltera figura Xam ti, et ambitiosa via obsecratam veluti cornibus impigisse in summum caeli verticem, unde fractus est axis caelestis, et rupti terra cardines. Quis in ista figuris et allegoriis non agnoscat rebellis speciosi superbam malignitatem, et calamitosas ab ipso toti orbi illatas clades, quae sub figura Tyrannus chi yeu adhuc clariis deurgitae sunt.

12. Tyrannus chi yeu, in libro Xui Kim, et magno ejus Commentario fides sit adhibenda, prodire caput circa prima mundi perfecti, seu saeculi aurei tempora Hum hoam chi xi primus agerunt partem rebelliorum, et viam iniquitatis (quoniam yu mî mîm) ejus malignitatis fuligo peruenit ad genus humanum, eamque nequitiae sua nigredine se infectis, ut ex seam mûn, hoc est albo, libero, et optimo populo factus sit Kim, hoc est ubi nigra Atyopum et vltimum servorum turba, e suavisimo caeli dominio ad intolerandum principis tenebrarum, et nouem ordinum Demonum servitutem miserrum in

九黎共工

九黎共工

A figura Xam ti.

九黎共工
頭顱不周山
八面蛇身
皇帝九角

中任智自神

九黎黎民之君
天良民之君

miserum in modum Zedatha. Nam Hyamus chi yu dicitur Kieu Liem, hoc est Rex novum Princi-
pum seu capitum nigrorum, seu novum ordinem demonum.

13. Quae in veteri Chronico, in annalibus, et ceteris vetustis traditionis monumentis
leguntur de Tyranno Chiyeu, dubitare non permittunt, hunc veluti Cum Cum, non esse aliamquam
figuram suaseri, ac primo quidem praelium contra eum commissum a Supremo Duce, Hoam ti (fi-
guram Luciferi, Verbi Divini) qui ad domandum Superbum illum ac pervicacem draconem adhibuit
obsequium ministerium fidelium, ducis ymlum (draconis obsequens). Num ad litteram refert
praelium a Sancto Michaelis commissum contra principem Angelorum rebellium. Illa nebula
caliginosa a Chi yeu excitata, num representat tartareos demonum artes, quibus alij Angeli in
calo, et hominibus in terra mentem sic perturbant, ut certam ipsi ad vitam caelestem viam ade-
merit, sicuti curruille magnetis ab Imperatrice Hoam ti inveniunt indicant gulos caelestes, ubi
Sine veteri fixerunt Saram Sedem Supremi Imperatoris, est symbolum novae Legis, quae scilicet
et Filij Dei, seu verus Filius certo deducit homines ad viam salutis. Quid potentiora illa
et L. fratrum rebellium turba, quorum caput cupreum, corpus ferinum cum voce humana,
frons ferrea, dentes adamantini, et arenam instar oris molere soliti, qui feruntur primi
armorum bellicorum inventores, necnon hasti, paelongij, et arcubij ingentibus gygantum
more armati, quid inquam, illa frictum armorum cohorti aliud representat, quam quod
Postea veteri occidentales sub gygantum fabula adumbrarunt, nempe principes tenebra-
rum ab initio in saeculum rebelles, et auctores perfidiae, in quam genus humanum abijt, seduc-
tum ac dementatum incedit, cum Relicto Divino cultu paulatim corrumpit in omne falsitatem,
et peruersarum sectarum genus, quarum prima institutio tribuitur nefaria illi pessimorum fra-
trum Legioni in veteri Annalium libro Cam Kien.

14. Denum cum liber fore exprime ferat Chi yeu, principem hujus legionis tar-
tareae esse spiritum monstrum similem, cujus figura vulgo expulsa conspicitur in plerisque ferariis, et
alijs vasis sacris trium veterum Dynastiarum sub figura bestiae ferocis, et cum alijs carnay, quales nostri
pictores ipsi suaseri aptare solent, veteribus hunc ita representantibus ad terrorem, et ad comprimen-
dam hominum libidinem, et crudelitatem, qui potest in dubium removere hunc verum esse sui-
feri figuram.

15. Unde non mirum Sinas in suis libris referre spiritum seu demonem Chi yeu
interdum de die apparuisse, puta in territorio Sai yuen Provinciae Xan si sub Imperatore Han
u ti cum corpore serpenti, et pedibus testudinis varijs modis affligens indigenas, qui ad auerten-
dam hanc vexationem, ei tunc fana et sacrificia dicarunt, tanquam Sathanae malignorum
spirituum principi.

Grater famosus illos Tyrannos Cum Cum et Chi yeu, sub quorum figura ve-
res Sinarum libri suaseri indelem peruersam gesta nefanda, et adeo confignarunt, Liber Xu
Kien et commentarius Cochuen in librum chin yien plures alios Sycophantas memorant, quo-
rum characteres si cum debita diligentia perscrutentur, haec dubie agnoscentur similiter esse tibi-
dem viuae figurae illius nefandi spiritus, cui sacrae traditiones totam mundi corruptionem tribu-
unt.

Inter has praefatum sunt yen hu xue, hoc est tui, si ying, sin yen nd, de quibus genera
allegata sunt in quaternione Sinico hinc adnoto.

Alia omittenda non est fabula illa celebris deum solium, quae simul in calo
conspicetur esse sub Rege Yao memorant Annales Cam Kien. Ibi legitur tantum tunc calo-
rem extitisse, ut adijerit omnes segetes. Sed Supremum Imperatorem Yao, quem supra
Dei figuram esse inuimus, ministerium Duce alati arte sagittandi summe periti notum
spiritus soles sagittis suis in terram deiecit, non nisi unico iuxta ceterorum viatore relicto.
In hac fabula tam affini Phaetontis fabula suaseri Superbiam, casum, et cladem ab ipso orbi il-
latam referentis, qui eundem sacrum sensum statim non percipiat, nequid ex epocha tempo-
ris possit dubium mouere, attendendum diligenter ad id, quod observatum est ab Auctore libri So
xu pien, et pluribus alijs viris doctissimis, ex loco, quem sol tempore Regis Yao obinebat in ca-
lo, unde concluditur hoc tempus non longe abuisse a primo mundi primordio.

In eodem Annalium loco agitur Luciferi atrocitas sub figuris quatuor
monstrorum diuersorum, quae feruntur simul prodijisse sub Regno ejusdem Imp. Yao. Pri-
mi ferocitas dyaboli instar spiritus typhonis, seu venti borealis, cujus indomita indoles
causa fuit eum agud notior poetas, et mythologos habitus sit pro Sathanae demoniorum prin-
cipis figura.

天
應
命
之
龍

天
子

天
子
以
肉
超

Alia figura su-
feri.

Novum solem spiritum
a calo deiecit, et
figura novum prin-
cipem demoniorum
a calo ejectum

Figura Michaelis
Angelus.

Figura novum
capitulum Angelorum
rebellium.
Similiter spiritus et
fructum suam Kieu
et habebat novum
capitulum, seu ducem
Anbus draco vel in
per iuxta Sinas hie
lum figura suaseri
cataphactis et in
squamis.

principis figura. Hinc Sinici Annales hunc vocant Sa sum (magnum ventum) voce quoad sonum et
sensum typhonon absumi, et Sum pe hin xan, hoc est genus, seu demonem proclaxum, et ventorum
praedem, cujus tanta sunt vires, ut hominum aedificia non satis sint resistere. Tria reliqua monstra satha-
nica ferocitatis imagines sunt coluber immensis magnitudinis, Apes sylvestres, et aliud animal minus notum,
quae similima videntur alijs monstris, quorum mentio fit apud nostros poetas eadem circiter de causa, imo et
in Sutra Scriptura, puta Pal. 79. et Ageral. c. 12. Et quod destruxit maceriem ejus, exterminavit eam ager
de sylva, et singularis ferus depastus est eam. Et projectus est draco ille magnus, Serpens antiquus, qui
vocatur diabolus.

Quatuor porro monstra esse totidem ac diuersas facies, vel quatuor demonum principum
figuras, sicuti novum spiritum solis sunt figura novum capitulum Angelorum praedicatorum, hoc ex eo manifi-
tum fit, quod mundus ab istis liberatus feratur mandato ejusdem Supremi Imperatoris et ministerio ejus-
dem Duce Kati. In quo quis non agnoscat Michaelis Angelum per Belchorphontem debellan-
tem Chimaram Zide a poetas adumbratum. Nonne et hie aliusdixit textus ille ye Kim min qua, quod
suaseri symbolum esse diximus, quo traditur venatu captum esse magnum animal, quod est figura satha-
nae summae omnium creaturae. Sed haec de suis sufficiant, seu de grama et radicali mundi cor-
ruptionis causa originali, et immediata corruptionis totius generis humani.

Traditiones primo-
rum Parentum
praeparationem
testantes.

1. morum Parentum culpam commemorantes, quam excurrere demonstravimus Angelorum rebellium ca-
pitis praeparationem testantes. Per hoc ac praecipue extant in libro Xu Kim, qui Adamum pec-
catorem representat sub persona diuersorum Regum pessimorum, qui violata Deo debita obe-
dientia, domum integram et Regnum omni genere virtutum et calamitatum depulerunt. In-
ter hos primus occurrat Rex San miao, de quo Liber Xu Kim ait fuisse virum superbum propria
prudencia nimis fidentem contemptorem Legis caelestis, virtutis ceterum et sui populi insensissimum
hostem, adeo ut inciderit in grauissimam cali effensionem. Hunc porro fuisse non alium, quam protop-
3. lastum hominum Parentem, id extra dubium collegi potest ex magno Commentario Sa ouen de hoc Re-
ge San miao referente hunc totam suam peruersitatem didicisse a Tyranno Chi yeu seu Kiu Li, quem
Luc meridiana clarius demonstravimus esse insubitatam Sathanae primi tentatoris imaginem.

Id confirmatur ex ipsa expositione libri Xu Kim dicta Xu chuen Regis San miao per-
uersitatem dyaboli, eamque ad tria vitia capitalia, quorum grama prima fuit referente. Id insuper
confirmatur ex varijs protentis a diuersis Auctoribus relatis, quae videntur non posse competere nisi gri-
5. mae primi Parentis perfidia, unde tanta toti generi humano illata clady. Et uero quoniam alio poti-
us tempore contingere debuit portentosa illa eclipsis, quae ejus lumen totis tribus mensibus absitit uni-
uerso orbi, vel quia illa sanguinis, quae per tres dies totam tellurem irrigauit, quam cum Protolaphy
conditrix sui solis exueranda calo, et terrae perfidia, ejus mandatum violauit.

Nomen et figura
xanti yao.

Idem Liber Xu Kim sub nomine et persona Kien, et per allegoriam diluuij uniuersalij
praecleari deperibit primum parentem, ac effusionem iniquitatis, quae ejus culpa inuasi genus humanum.
nam diluuium illud, quod fertur contingere tempore Regis Yao, simillimum est, imo idem ac illud, quod
supra excitatum diximus a Tyranno Cum Cum, seu suaseri, quod allegorice de diluuiis iniquitatis in-
6. telligendum esse demonstravimus, ostendendum id contingere propter superbiam et perniciam illius spi-
ritus rebellis Legem caelestem sine metu violentis.

Pro intelligentia hujus praeclearae allegoriae, aduertendum Hoan, qui dicitur filius primo-
genitus unius Ji, seu Xam ti, nec potius imperio ob suam socordiam, videtur imago Adam peccatoris, ita
Xan co, seu viri recordi (altera Adam figura) filium sanctissimum ad imperium euectum ob suam
virtutem, et videri figuram Mesiae. Quo posito facile intelligi sensum reuerentium unius tex-
tus libri Xu Kim chin xu Kien ferentis eum Yao, seu Xam ti deferre vellet mundi administratio-
nem Xan seu Mesiae, tunc cum cum, et Hoan hoc est Luciferum et Adamum ei restituisse, et prop-
ter hanc cali mandato inobedientiam Xan, hoc Verbum Divinum incarnandum, destruxit Ho-
an in carcerem Xu Xan id est in limbum; cum cum vero in terram perpetua caligine, hoc est in
infernum yen cheu.

Insuper qui diligenter attendit ad ea, quae referuntur in libro Xu Kim de primis
Regibus Kie et Kieu Dynastiarum Hia et Xam, Cheu, qui rectae rationis lumine extincto, caelestem Le-
gem violantes, internum suum contagiosa tunc peccatorum omnes infecturum, eosque in summam calamita-
tem adduxerunt, in nullo labore in illis potest agnosceri primum hominem Regem ac Parentem, et
cladem uniuersalem toti generi humano illatam propter illam calo inobedientiam, justam ejus viam com-
mouentem.

有
危
氏
靡

羽
林
軍

大
風
風
伯
天
神

In magno commentario *Tai chuen libri ye Kim sien tien*, et *heu tien*, hoc est 1^a creationis mundi, et eius reformationis divinitas, repetitur ex duplici qua nempe ex *Kien* (caelum) quod est sym-
bolus Monarchae et Patris, et ex *Chin* (terra), quod est symbolum Domini gubernatoris et Filij.
Ex hoc commentarii magni textu, si cum debita diligentia perpendatur, facile intelligitur eo ma-
nifeste indicari in primo mundi statu, et natura integra primordio orbis universi regnum tunc fuisse
se genit Deum Patrem, omnia tunc rebus per se regentem: sed post peccatum, hoc est in corruptel na-
tura statu Imperium et administrationem mundi, a Deo Patri demandata esse Filio suo unigenito
consuevitantiali, eterno, et vero Deo, sed per incarnationem homini futuro.

Profundo huius magni commentarii sensui plane consonante videtur locus veteris com-
mentarii *Co leam* in libro *Shun cie*, dum de Divino Regaratore loquendo ait: hunc compo-
nitum esse ex *yi* et *yam*, nec non caelesti substantia, hoc est ex anima, et corpore Divinitatis uni-
tis, atq; hic est pater omnium Dominus. In uno Sancto est etiam Spiritus, qui idem est Legis
Divinae caput. In utroque autem unus, et idem est Spiritus.

Sed catholico Theologia Christiana sensui plane consonante videtur locus veteris com-
mentarii *Co leam* in libro *Shun cie*, dum de Divino Regaratore loquendo ait: hunc compo-
nitum esse ex *yi* et *yam*, nec non caelesti substantia, hoc est ex anima, et corpore Divinitatis uni-
tis, atq; adeo dici posse Filium caeli, nempe Dei Patris sine Matre, et Filium (virginis) Patris sine
Patre.

Sed nequis existimet, me hunc virginis Filium de meo sine auctoritate supple-
visse, consulendum est vetustissimum, et magne auctoritatis vocabularium *Xue ven*, ubi exponit
rationem cur mundi Regarator per *Xin Kim* expressus (id est Deus homo) vocetur *Tien ci*, Fi-
lius caeli, seu Dei, quia, inquit, eius Sancta, et Divina Mater a caelo, seu Spiritu Divino obum-
brata hunc genuit.

+ Xium
Cognominis

Commentarius *de san Kim* in libro *Shun cie* hanc sacram doctrinam glori-
mum elucidat dum dicit = Ex unione duplicis naturae, nempe Divinae et humanae prodire Fili-
um caeli, seu Dei, qui est caeli et terra Dominus *Tien ti chi chi*.

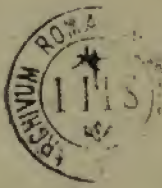
Cum iuxta ea, quae antea observata sunt de rationibus symbolicis numerorum Sa-
cro fabula, veteris Patriarchae sub ipsi enigmatica tradiderint profundissima Religionis mysteria,
hic diligenter observandum est, quemadmodum monas seu unitas apud Sabaeos est primum et adeo:
quatum principium generationis omnium numerorum, et ideo dicitur symbolum Dei Patris, qui solus
nullam habet sui originem, et est prima origo omnis productionis, tam in Divinis, quam in creatis:
ita dyas, seu binarium est symbolum 2^a Personae Divinae, seu Dei Filij, quatenus incarnatione sua
factus homo Deus, sit principium primum, et adequatum regenerationis hominum, seu reformationis
mundi *cai cao chi chi*. Si accurate perpendantur duo textus Sinici hic a me allegati in quaternione
Sinuo hic adjuncto, quorum unus est *Sum ci*, alter ex recenti vocabulario *Pin ci cie*, facile intel-
ligetur veteris Sinicorum traditionis, ipsam rationibus numericis insistentes, principium reformati-
onis mundi a principio prima eius productionis distinxisse, et quidem modo catholica Religionis
sensui plane consono.

In veteri collectione 13. Librorum canonicorum extat haec sententia de mun-
di Reformatore maxima consideratione digna = *ye gin tien ci*, hoc est ad Verbum, caeli Filij unicus
in suo genere = sed si conspiciatur expositio huius subiecta, videtur veteris Sapienter, hic voluisse desig-
nare Dei Filium incarnatum, qui quatenus Deus nobilitate sua omnia transcendit, et quatenus homo
factus est omnium creatorum humillimus, atq; inter homines vere unicus sine ullo peccato et defec-
tu, *Ki yim va Kien*, qui quidem sensus praclare confirmatur hoc textu libri *ye Kim*, qui de illo
heretico, ac Divino viro agens ait, eius virtutem esse caelestem simul et terrestrem, hoc est prop-
ter utriusque naturae Divinae et humanae unionem, eam esse summa humilitate, et summa
celitudine temperatam, et supremum perfectionis gradum obtinere.

Eadem fides, et magis singillatim confirmatur ex innumeris locis, quos pas-
sim occurrunt in libris canonicis, et eorum commentariis cum antiquis, tum modernis de Sanc-
tis Regibus *Xien*, *Ver*, *Vam* etc., quos patet ex eorum virtutibus humanam sortem transcenden-
tibus et Divini Regaratoris virtutibus similibus, et variis alijs adjunctis, veras esse ipsius figuras,
et heroicas *Chen* *Ki* imago, naturae Divinae et humanae unionem hypostaticam referentes.

De Rege *Xun* id manifeste patet primo, cum ex libro *Xu Kim* videatur esse
suppositum Theandricum ex Divina et humana natura conflatum, Divina quidem, nam
unus est quinque *ti*, seu Imperatoribus, quos fuisse quinque nomina, seu figuras *un* =
us veri

mundi reparator
Dei Filius verus
Deus et unus homo
in Sinici traditioni-
bus consignatus.
Frimegisti in Riman-
dro. Dei agi, quiescit
regnavit regeneratio-
nis habet. Dei Filius
homo unius voluntate
Dei.

unius veri Dei *Xam ti*, ex Doctoribus criticis inter Sinos attendimus: humana vero, nam fortiter esse Filium
co *Sieu*, hoc est veri caeli caeli, et veritatis, quem supra insinuavi esse figuram Adam per peccatum veluti
Beati.

Præterea liber *Xu Kim* exhibet Regem *Xun* tanquam Pontificem supremum, et omnium
sacrorum Praesidem, et unicum dignum qui ea offerat Supremo Sui. *Xam ti*, quia scilicet est eisdem
cum ipso natura, ut expresse fert ipse textus *Xu Kim* = *Shu yu Xam ti*, ab Interpretibus perperam intel-
ligitur. Præterea commentarius *de Kiam*, hunc *Xu Kim* textum exponens, vocat *Xun Tien ci*, hoc est Dei
Filius, atq; cum in caelo, seu a caelo mandatum accepit, ut esset Sacerdos (in eternum), et Dominus caeli ter-
rae, et omnium Angelorum. Quae expositione quid congruentius excogitari potest Christianae Religionis sen-
sui de Divino Regaratore.

Quod de Rege *Xun* seu *Tien ci* caeli Filio modo diximus, idem pariter dicendum de Re-
gibus *Ver* *Vam*, et *Vu Vam*, qui quidem in pluribus Librorum *xi Kim* et *Xu Kim* locis, tanquam duplex
et diversus *Tien ci* seu caeli Filius exhibentur: sed Interpretes veteri ac moderni de vite perperam sapi-
us comprehendunt, habentes pro uno ac eodem *Tien ci*, qui nulla de differat a caelo immateriali, seu *Xam ti* =
Ven Vam, *Vu Vam* *Kiaa ye tien*, *th y*. *Tien ci xi ti*. *Ti ci xi tien*. Unde licet legatur in libro *xi Kim* de
Ven Vam, quod semper sit a dextris vel sinistris *Xam ti*, indeq; argui posse videatur dominorum divinitas;
non alia tamen ex eo colligi debet, quam quae nobis innuit interesse inter Deum Patrem creatorem caeli, et
terrae, et inter Filium eius unigenitum mundi Redemptorem; postquam scriptis ad reuocandos Iudeos a suis ex-
cessibus circa Mesiam eos docuit genuinum huius *Balmista* textus sensum = Dixit Dominus Domino meo
sede a dextris meis =.

+ Xium

Cuius loci cum loco *xi Kim* de *Vu Vam* sedente a dextris et a sinistris *Xam ti* conformitas,
clare confirmatur ex commentario *de Kiam*, duplicem libri *Xu Kim* textum exponente de *Ven Vam*, seu
Vu Vam ob eximiam suam virtutem inter omnes electos, ut esset non solum omnium populorum Rex, loco
Regis (heu ab eodem caelo reposito, ob eius inobedientiam, quem antea exhibuimus, ut figuram primis pe-
ccatis et Parentis generis humani, nempe Adams grauaratoris, sed etiam ut supremus hominum et Angelorum
Dominus *Xin gin chi chi*.

Cum igitur *Vu Vam* ad tam eminentem gradum a caelo praeelatus feratur, non mirum, quod
expositio veteris unius textus libri *xi Kim* memoret singularem prerogativam natiuitatis *Vu Vam*, quae vi-
detur alludere ad ipsam incarnationem, et natiuitatem veri *Tien ci*, seu Filij Dei, sed eius eximiam, et per-
fectam figuram cum idem liber *xi Kim* exhibeat in persona *Heu ci* novi populi Parente, et
veluti Regem et Redemptorem, satis erit nunc de hoc paulo fusi, et sergum diu.

Ad persuadendum Sinis gentilibus sine magna difficultate (Divina tamen agri-
tante gratia) incomprehensibile ac creditu difficillimum mysterium incarnationis, et Nati-
uitatis Verbi Divini, nil certe aptius et clarius desiderari posse videtur, quam quod legitur in
ipsorum Libris, maxime in libro *Odorum xi Kim* de conceptione et natiuitate *Heu ci*: cum,
sive eius principium, qui est ipse *Xam ti*, seu Deus, sive eius Matrem, sive eius personam, munus,
gesta, perfectam, cultum, sive omnes circumstantias temporis, loci, et quae eius in mundum adven-
tum concomitantes sunt considerari non potest non agnosci tanquam pulcherrima, et vere allegori-
ca descriptio Christi in mundum adventus prophético exarata periculis. *Heu ci* et examen tex-
tuorum quorundam ex libro *Odorum*, et ex aliquot Commentariis in quaternione Sinico huius
adjuncto sufficiunt, quantum autem ad illud enuncendum. Nunc singula breuiter perpenda-
mus. Initium ducamus ab eius Matre Augustissima, quam liber *Odorum* agnoscens in caelestibus
no virginis (mi cum) igneam fideicam, verum *Heu ci* eius Filij, sicut et scripti, symbolum, gerentis,
eamq; agnoscens tanquam virginem sanctam omnis maculae, et labij expertem, dignam praedicat, quae
ipsammet *Xam ti*, seu Deum (incarnandum) conceperit (*Xam ti xi y*), et post completionem a concep-
tione solitum mensuratum numerum, cum in mundo ediderit sine ulla virginitatis laesione (visitar ovij
agnellum sine ullo dolore et difficultate partientis). sub nomine *Heu ci*, per quem orbis universus fuit
omnimoda felicitate comulatus.

Auctor Speculi 14. c. 16. ubi de virginali Christi concep-
tione, haec habet = stuprum futuri mysterij antiqua in-
ter gentes traditio fuit. Sane Patriarchus in Numera
inquit = non absurde reputantur Aegyptij legere,
quod nihil prohibeat Spiritum Dei in mulierem illa-
sum propria generationis indere. Et: non asumo
se ab

Pleraq; hic celata sunt de Sanctissima Matre
Heu ci, quamvis perfecti conuolant Virgini
Dei Matri: videtur quoq; pariter conuenire
antiqua Zolphia seu congregationi Filium
sincero corde Deo seruientium et Divinum Re-
paratorem continuis votis, et sacrificijs agnoscere,
et tauris =

esse absurdum Deum non humano more cum muliere
congregentem, sed sanctiore auspicio contactum eam Divi-
no semine implere. Et Macrobius l. i. in Somnium
Scipionis pag. 6. Nulli aptius iungitur Monachos
nupta, quam virgini. Sente apud Elios cernitur Sa-
cellum dicatum Palladi virgini matri. Roma quoque
aliud erat simile dicatum Vestis matri virgini. Et
et Ferventius vocant Matrem Deorum Sacram virgi-
nem. Sed quoniam est illa virgo et Mater Deorum,
quam veteres vocabant Maiam (nonne est Maria Vir-
go, et Mater Dei, quam per traditionem Hebraeorum
debuerant pariteram BVM Xpm filium Dei).
quod mysterium, ut sacratis et occultis foret, in utroque
nomine Sepu, et Mariae tacebant unam litteram scilicet
sch in Sepu, et r in Maria.

Doctus testatur repertam fuisse Laminam cui-
ream in Platonis tumulo, in qua haec verba inscripta
erant = Feda in filium Dei nasciturum de Virgine,
posurum pro humano genere, et die tertia surrectu-
rum. Ut tandem inquit Rapinus lib. de Hyst. Sepu
xii. te l. c. 11.) hoc admirandum salutis mysterium no-
bis creditu fuisse foret. Deus a mundi creatione, non
tantum per figuram et prophetiam, illud nobis prae-
avit, sed etiam praefiguravit in ipsa et natura tri-
plici. I. in tri. g. i. celesti, elementari, et vivente, ap-
ponit virginalem conceptionem insignia in eminentiori-
bus locis Palatii mundi, quod filio suo de virgine
nascituro parabat, quasi praeludens Deus in ipsa na-
tura et praenotans, quid virgine saeculorum erat
alturus pro humani generis reparatione, quid enim
aliud indicare voluit per gygantem illum stellatum
extensis manibus gemis flexum, et altero pede calcan-
tem draconem, nisi BVM, qui ut gygas exultavit ad
currendam viam, ut Hercules verum monstra inferni
domuit: in horto Patris gemis flexus oravit, cui
ideo debetur victoria corona, quia etiam cornitur in
firmamento composita ex novem micantibus stellis, quae
sunt inter illum victorem, et draconem.

An non etiam signatur ejus Mater per con-
stellationem virginis tenentis spicas in manu, et lugens
mortem sui patris et filii pariter: Patris, inquam, in quan-
tum Deus est. Filii in quantum homo, qui se ipsum erat
nobis daturus sub specie frumenti. In qua consella-
tione Albumazar (Palatius te 6.) vidit aliud sig-
num grimum explicans his verbis. Ascendit, inquit
in facie illius signi Virgo pulchra et honesta ha-
bens in manu sua duas spicas, nutrit puerum, et vo-
cat ipsum puerum quoddam genus Sepu, et ascendit
cum ea stella virginis. Addebat Albertus in speculo
apud Sextum Senensem Bibliot. l. 6. Nos autem
scimus, quod sub Ascendente natu fuit Dominus
Noster BVM Xpm.

Haec satis sunt de signis Christi conceptionis
virginalem in celesti natura. Quoad elementarem
et viuentem

et taurorum suppliciter petentium, quibus quidem votis
et sacrificiis, maxime in aequinoctio verno et solstitio
hiberno Divina Incarnationi et Nativitati destinatis
temporibus offerri solent, pro obtinendo calis filio De-
um inter et homines Mediatore. Altera Oda libri
xi Kim ait: *Kiam yuen Matrem Heu cie*, meditan-
do vias heroicay aduentu Saluatoris, et alij Divina-
rum virtutum vestigijs solliciti insistent, tandem a caelo
suum hunc filium desideratum gentibus obtinisse, atque
utero virginis concepisse. Eodem die contigit adven-
tury yuen niao, seu *huen niao*, hoc est avis mystica,
nempe in aequinoctio verno (quo Spiritus Sanctus per
hanc Avem pacificam adumbratus hoc magnum mys-
terium divina sua obumbratione adimplevit). Et
post Revolutionem decem octidum a Sybilla predi-
tarum, ad quas manifeste alludit liber xi Kim *huen*
que ab Interpretibus xi Kim in hac Oda citatur his
verbis = Virgo quatenus Virgo non parit filium, sed
post decem annos (magnum) virgo concepit et parit, et
hoc est virtute supernaturali et Divina, ut ipsi He-
braei magni Commentarii *Sei euen* praclare obser-
vantur dicendo, priore Oda parte exponi hujus concep-
tionis felicitatem, posteriore vero quod Nativitatis mi-
raculum, et quemadmodum conceptionis principium est
ipsum caelum, seu Deus, more mirum esse debere, quod
ejus Nativitas sit prae, aut supra legem humanam.
atque adeo utramque non esse supra fidem.

Quin et glossa seu antiqua expositio libri
Ordinum, utriusque credibilitatem conatus astuere
exemplis ab ipsa natura petitis. Animal *Heu* (genus
monocerotis, quod in scriptura vocatur filius unicorn-
nium, et est symbolum Saluatoris apud Hebraeos, quoniam
admodum apud Sinas est symbolum Sancti sancto-
rum) habet modum nascendi valde diversum a
cane, ove, et ceteris animalibus: Draconis gene-
ratio nil habet simile cum ceteris ex genere sciamen-
to. seu testaceo: si hoc ita est, quid mirum si generatio
viri sancti, cujus natura est celestis et terrena, seu the-
andrica, sit diversa a communi hominum generatione.

Huius consonat expositio *Sim y* in collectio-
ne *xe san Kim*, seu 13. librorum canonicorum re-
flectens eos, qui hunc supernaturalem conceptum et
ortum *Heu cie* referunt inter apocrypha, ostendens
Heu cie revera habuisse matrem sine patre, hoc intel-
legendum de heroicis, qui sunt figurae Messiae.

Alia circumstantia Nativitatis *Heu cie*
praclare similiter quadrat cum Nativitate
Christi Redemptoris, puta vgr. id, quod liber
Octavum memorat de eo, nempe ubi natus est,
repositum esse in humillimo loco, tunc *chi chi ngai*
hiam, et cognitum solum a georibus, seu georum
custodibus *tan nien, yam si ci chi*. Sed gratissima
Heu cie cum Christo convenientia in eo potissimum
elucet, quod habetur pro semine, et satoris ea:
Lest

et viuentem, Salamandra nascitur de Vestra
virgine, seu ex igne, et ipse nutritur. Vultures,
texte Ambros. l. 5. ... c. 10. ex aere virgine
conciuntur. Apes omnes virgines nascuntur
de matribus virginibus secundum omnes natura-
les. Sextum est videri produci de rore celesti
per solis radios in concha virgine.

Concludamus ergo cum Anastasio Sina-
ita l. 5. Hexameron. quod si omnium creaturarum
vilissima, scilicet vermis sine semine natus est ex
gurgulie terra, praefigurans vterum virginis
Dragona gloriose, attestante Davide Psal. 21.
in Christi Persona et dicente: Ego sum vermis,
et non homo: hoc est sine semine generatus, si-
cut vermis, ne incredulus fueris de praesentibus
simis, quod fuerint omnes figurae Christi: teste
August. docerunt te vultura cali: narrabunt
tibi gurgul maris possibilem esse conceptionem
virginalem Christi Dei, cum plures fiant crea-
turarum conceptiones sine semine.

Mundi Separare
pro omnium popu-
lorum quatuor de-
votum caelo in vici-
nam adumbratus
in persona *Sim tam*

Auctor speculi l. 14. c.
5. hanc habet. Plato
Dial. 2. de Repub. gra-
cognoscens Christi passio-
nem ait: *hujus cade-
tur, torquabitur, et
vincula patitur. eru-
entur illi oculi: atque
demon omnia mala
peripetui in crucem
tollitur.*

Eodem c. 5. Augustus
sub imagine Seraphim,
cujus capiti crux erat
apposita, Xpm suspi-
am venerabatur,
dicente Propheta in
L. de Oracul. 2. p. hoc
nomen fuisse in idem
Deo, qui demonibus
imperabat, eorum vim
et furiam reprimendo, et
homines ab eorum ty-
rannide liberando:
cui etiam nomen
conuenit *atymus*:
nam Seraphim idem
est ager *hystis*, quod
Theraphim: Therag-
him autem, aut Ther-
raghim vultus greca-
tur signum restructa-
tionis.

dudum in ipsi agnita, non solum ab omnibus Missionariis
Literarum Sinicarum gentibus, qui illam felicissimo
cum successu semper adhibuerunt ad suadendam gentilibus
Sinis hujus Divini mysterii sublimitatem, sed etiam ab omnibus Imperij Sinici Aulae Magnatibus,
cum *yam quam dien* Sanctae Legis infensissimus
hostis, eam extinguere molitus est, frustra conando hoc Divinum
mysterium omnium visionum exponere,
ut paulo superius infra in alio Paragrapho erit dicendi locus.

Et modum nascendi Regis *Sim tam*, sive in libro xi Kim, xu Kim, *Mem eu*, sive in Anna-
libus descriptum consideres, nonne videretur glorie celestis et Divinae, scilicet ibi refertur quod Mater, ejus
virtutes et dotes in caelum extoluntur, non iuxta spem ordinariam, sed virtute celesti facta granda, eum
gesserit, et quidem tempore longe antea a caelo determinato, unde appellatus est *Heu y*, et *Si y*, veluti ad
designandam celestem ejus ac Divinam originem.

Si habeatur ratio finis, propter quem *Xam ti* hunc dederit hominibus, libri canonici, et ex-
positores clare dicunt fuisse, ut *Sim tam* esset flex, figurator et fidus minister per quem *Xam ti* su-
am gratiam diffunderet in quatuor mundi partes, qui finis auctore videtur ad eum propter quem
Deus nobis filium suum unigenitum dedit, voluitque eum esse Mariam Virginis inter ceteras mulieres
sibi dilectum filium. Quin et glossa libri xi Kim vocat *Sim tam* filium filiae *Xam ti*. *Si He Ki*
nien chi cu.

Praeterea, quod summa observatione dignum est, a caelo donatus dicitur, ut sub-
tituleretur perfido Regi *Xie* (quoniam propter suam in caelum inobedientiam fuisse propria sum-
ma et Regni destructorem, et in eo Adamo grauatissimi simillimum supra retulimus), et ut es-
set Regenerator, et Restaurator populi *qui sem min chi*, eumque liberaret a multiplici, universa-
li, et gravissima calamitate, qua oppressus gemebat a multis annis. Dico a multis annis, non
propter sensum litteralem septem annorum continuos suavitatis et sterilitatis, quibus consartina-
tes temporum fecerunt terram tunc fuisse misere afflictam, sub eo mihi videor veluti cum certitudine
deprehendisse longe praclarioris sensum, nempe figuratum, seu allegoricum de ariditate et sterilita-
te cordis humani Divinarum gratiarum rore privati, et omni imbre celesti destituti, ex quo exurens
aviditatis ventus Syphonio fuisse statu in primi Latentis corde excitatus, Divinum omnium virtu-
tum humorem exsiccavit usque ad adventum Christi Redemptoris veri omnium aquarum viventium,
et celestium gratiarum fontis. Quae temporum intercapdo per proprias doctrinae *ye Kim* Regu-
las deducta ad debitas mensuras inveniuntur praecise complecti septem majores Resolutiones septem
veluti annos, summae suavitatis, et sterilitatis constituentes, a qua genus humanum non potuit liberari
nisi per mortem, et sacrificium victimae theandricae cali portae per tot saecula clausae refoventis, et
effuso Divinae gratiae imbre totius orbis terrarum puerata abluentis. Cuius Divini beneficii quod unquam
vel figuram non agnoscat, in copioso illo, et salutari impetu, quem sunt votis chronicon a caelo ob-
tinum

obtentum subito fuisse per orationem et sacrificium (sim tam se in victimam devovissent pro peccatis omnium populorum).

Certe quicumque cum debita diligentia conficeret utramque libri Odorum, et veteris chronici textum cum hoc Divi Pauli ad Hebr. c. 10. e regione ad marginem transscripto, haud dubie utrobique agnosceret, si non perfectam Divini spiritus identitatem, saltem maximam inter eos affinitatem, simulque perciperet geminum, ac profundum sensum utriusque textus libri *ye Kim* ex symbolis *Siungua*, et *Yqua* in quaternione *Sinco* allegati, quo enigmatische propagatur Regis *Simtam*, seu potius Divini Regeneratoris virtus se ad humilissima quaeque abiciens, et vitam propriam sponte ponentis, ut nobis gloriam et vitam eternam obtineat.

Hic obiter observandum per illa verba = *San gin him, hi sin ye gin* = intelligi: gunday esse tres substantias, quibus, scilicet, saluatore persona, nempe *gy* Divinitatem, *epus* Sanctam animam, et *epus* sacrum corpus, quod unum cunctum est pro salute generis humani. *Sin ye gin*.

Adhuc etiam si vellem percurrere alias similes, et eximias figuras, quas *Sinco* traditiones nobis exhibent, Divini Redemptoris, qualis est v. gr. persona Magni Regis *Yn*, cuius virtute aequae orbem terrarum operientis, dicuntur per excavatos fluminum alveos in mare derivatos, et mundus ab illa universali gloriâ per inertiam *Hoan* in mundum indulta, liberatus. Quae historica narratio, si secundum singulas circumstantias, maxime in libro *Xu Kim* exaratas, cum requisita sagacitate pergundatur, in ea nullo labore agnosceretur perfectissima et accuratissima allegoria, seu figura universi generis humani liberati a generali delinquo iniquitatum, culpa primi Parentis in totam per omnes generationes prolescentiam illapso Divina virtute *Xti* Salvatoris, stagnantes ubique peccatorum sordes in profundum abyssi voraginem confluere cogentis.

Sim tota *Sinarum* lex et doctrina sit viri Sancti, seu mundi Regeneratoris propria, cuius tam multae extant figurae in vetustis *eporum* monumentis, extra dubium videtur, hunc olim a *Sinis* praecognitionem, desideratum, et cum sollicitudine expectatum fuisse. Sed manifeste patet ex duplici textu libri *Sim yun*, quod est monumentum profundis sacrae doctrinae mysterijs repletum, ubi consuevit, cuius aetate praecursit aetatem *Xti* quingentis, et amplius annis, extolles Sancti vari legem, ait eam non antea in mundum habiliendam, quam ipsemet Sanctus adveniret = *Sin Ngin, hi heu him*. Et alio loco ait, hunc firmiter et sine ulla differentia expectari per centum generationes *Lexi*, hoc est per sex mille, et trecentos annos, nam iuxta Herodotum apud veteres una generatio erat 33. annorum, quae est mensura annorum plenitudinis *Xti*, et coincidit praecise cum numero proprio viri Sancti, cuius sacrae doctrinae systema continetur in libro *ye Kim*, siquidem numerus viri Sancti proprius conflatus est ex tribus numeris *Nen hoam, hi hoam, gin hoam*, hoc est 13. 11. et 9. caeli, terra et hominis in unum summam collectis, ut ostensum est in primis capitulis expositionis semper extimi doctrinae *ye Kim*.

Et quoniam incidimus in hanc singularem periodum, quae secundum consuevit viri Sancti adventum tanquam proprio temporis caractere praesignat, juvat hic breviter quadam referre notatu dignissima, quae Deo specialiter adjuvante, mea ab hunc multos annos mirabundus observavi.

Scilicet haec 330. annorum solarium exaltorum, seu centum generationum periodus, quam sacrae numerus 33. mensura plenitudinis *Xti* metitur, una cum altera periodo annorum 2220. similiter solarium, sed aliqua minutia certa excedentium, quae resoluta in menses seu numerum 26640. continet praecise unum cyclum 60. periodorum numeri bestia in *Aggalygi* notati, hoc est 60. periodos, singulas mensuram 666. haec inquam, utraque cum viri Sancti, tum bestiae periodus, adequatè dividunt intercapedinem temporis elapsi à prima die creationis mundi, ad diem ipsius Regenerationis per Christi mortem consumatae, hoc est, periodum integram dierum 2016000. seu annorum sabbaticorum 6000. aequatrum 5600. Solarium 5519. quos ex systemate doctrinae temporum libri *ye Kim*, et ex acce computere demonstravi. Ita ut periodus bestiae initium habeat in ipso mundi exordio, cum scilicet fuisset, Draco ille superbus ob suam rebellionem à calo gichus tyrannidem suam coegit in terra exercere, et *ye Kim* praecise cadat in tempus, quo iuxta 70. *Interpretum* de mundi vetustate opinionem) idololatrica viri orbem invaserit; Babylone imperij sathanae sedes fundata. Prindus vero viri Sancti, seu *Nisus*, qui vocat in mundum ad destruendum imperium sathanae, initium ducat à tempore ipsius foundationis Babylonijs, et ipsius finis in diem qua Dominus ille liberator moriendo in cruce, bestia infernali occisa, et gravipe huius mundi foras ejecto, coegit Regnum Dei Latij

13 Nen } Hoam
11 hi }
9 gin } 330
33. }
2220
12
26640
666 60
336 6000
2016000
360 5600

Paulus ad Hebr. c. 10.
Insuperabile est sanguis
ne tantorum et vir-
tutum aufertur qua-
ta. Ideo incedens
mundum dicit: Huius-
am et oblationem
notuisti: corpus au-
tem aptasti mihi:
holocausta pro
peccato non tibi gla-
verunt: tunc dixi:
Ecce venio.

Auctor Pauli 12. c. 20.
notat Martinus 4.
Hyl. sin. consuevit pra-
vidit Verbum patrem
facturum, vno et an-
num quo illud futurum
esset.

Regnum Dei Latij inter homines incoercibile stabilire.

Sed quod in hac viri Sancti gentium expectationis periodo mirare magis, illud est, quod summa cum acclamatione, et elegantia quadret cum ponctus, et mystica illa figura *Ho tu*, cui tota *Sinarum* sapientum antiquitas advenitum viri Sancti affert, tanquam proprio characteri, ac symbolo, iuxta illud celeberrimum consuevit in libro *sun ye* statum *hon niao gin chi*; *ho gin cho tu*, *ngoy y fu*. *Si delium* sincero et anxio animo expectantium vota et supplicia significans. Atque ut intelligas quomodo haec viri Sancti propria periodus centum generationum quadret cum figura *Ho tu*: numerum annorum in ea contentum, nempe 3300. divides per 55. quae est summa decem numerorum elementarium, hoc est quinq. parium, et quinq. imparium illam componentium. Unde intelliges in hac centum generationum periodo, tot praecise contineri cycles solares, quot figura *Ho tu* continet unitates.

Numeri figura *Ho tu*
idem sunt, ac nume-
ri figura *Zeplitoti*,
et systematis *abala*
Naysy.

Sed cum huius periodi initium, ut modo observatum est, solum respondeat tempori funda- tionis Imperij Babylonicum: ne quis existimet figuram *Ho tu* (quam circa mundi primordia ostium habuisse arbitror, ut esset figura adventus *Nisus* characteristica) cum capite illum praesignare nisi a fundatione Babylonijs; juvat insuper ad conformandam obiter divinam, ut ita dicam, numerorum doctrinam *ye Kim* excellentiam, hic ostendere, quomodo intra periodus dierum 2016000. seu annorum sabbaticorum 6000. quam ex certis libri *ye Kim* principijs pro certo intervallo temporis interjecti inter duas egorhas creationis mundi et ipsius Regenerationis assignavi, quadret diversimode quidem, sed cum eadem acclamatione et elegantia cum numeris ipsius figurae *Ho tu*.

Atque ut hoc pateat cum plena evidentia, observandum est 1. quomodo mensura aetatis plenitudinis *Xti*, habita ratione annorum, non nisi ad 33. excurrat, si tamen mensuram habeatur ratio: hanc iuxta certiorum opinionem extendi ad numerum mensuram 399. (hoc est menses tres super annos 33.) qui numerus videtur sacro mysterio plenus, utpote conflatus ex triplici septenario, cum 21. numero solari, in 19. lunarem, et aureum numerum ducto.

Observandum 2. periodum integram dierum 2016000. seu annorum sabbaticorum 6000. à me assignatum pro iusto temporis intervallo inter duas egorhas creationis, et Regenerationis mundi inter- jecto, si in annos solares convertantur, exhibere numerum 5519. proxime accedentem ad periodum Constantinopolitanam seu Romanam epocham, quam Petavius notat, licet vulgata, et hebraicae testis computum sexcentis, plurimis facit. Qui numerus in menses 26640. exhibet summam 66234. ade- quatè divisibilem per 399. numerum supra determinatum pro mensura aetatis *Xti* in mensibus praec- tata, et habentem quotiente numerum 166. Unde intelligitur in periodo integra inter duas egorhas interjecta contineri numeros periodos 166. singulas aequales numero mensuram consensientium mensuram aetatis plenitudinis *Xti*.

Observandum 3. veteres *Sinarum* sapientes, iuxta legitimam doctrinam *ye Kim* prin- cipia in tota illa temporum intercapedine, quae praecursit epocham Regenerationis mundi, semper dignissime triplicem seriem, triplici legi seu via, nempe caelesti, terrestri et humanae respondentem, ita ut 1. et 2. nempe caelestis et terrestri, sancti viri adventum praeciperent, et competentibus cycly ipsius praesignarent; 3. vero, nempe humana conjuncta fuerit ipsius aetatis durationi; eamque adequaverit, iuxta pracla- rum illud axioma, quod scriptum in praefatione magni commentarii libri classici *Su Xu = Xin gin uci sem, tao cai tien ti*: *Xin gin hi sem, tao cai Xin gin*.

Observandum 4. cum figura *Ho tu* consistet decem numeris elementaribus, quorum quinq. sunt ingary, et quinq. gary; eandem dividi in duplicem seriem, quarum altera, quae est inga- rum vocatur caelestes, et summa ipsius quinq. terminorum sunt 25. altera vero, quae est gary vocatur terrestres, et summa ipsius quinq. terminorum sunt 30: ac duae summae simul unitae faciunt 55. qui est integer totius figurae numerus, totusque reducitur ad quinarium, qui est viri Sancti symbolici et cha- racteristici, et ideo hoc *Ho tu* tripliciter characteri exprimitur (五).

Observandum 5. ut habeantur omnes numeri characteristici tam caelestes, quam ter- restres totius periodi inter duas egorhas creationis et Regenerationis interjectae, triplicandam sum- mam integram figuram *Ho tu*, hoc est numerum 55. siue 五, iuxta illud mysticum problema libri *ye Kim* = *canu, y gin nd*. triplicatione obtineatur numerus 165. aequalis triplo numeri caelestis 25, et triplo numeri terrestri 30. hoc est numerus 75. et 90.

Huius praenotatij, jam ut ostendatur quomodo periodus integra temporis interjecti inter duas egorhas creationis et Regenerationis, designet cum summa praecisione epocham adventus Re- demptoris, cum egorha Regenerationis ab eo consumata: et quomodo ipsius numeri ex acce qua- drent cum numeris figurae *Ho tu*, non deducant ad claram intelligentiam sententiae aenigma- ticae

Summa mensuram
totius periodi
cycli 66234
menses 399 166
55
165 con 105
336 5519

enigmatica modo citata ex praefatione magni commentarii *Ta ciuen Kim gin* vel *Sem re* ex summa cyclosum mensium et atij xii contentorum in integra periodo supra inuenta, hoc est ex numero 166 tollatur tantum unitas, respondens mensium circulo, quibus Divinus Regaratoris inter homines residuus 165. idem est praese ac is, qui modo in 5. observatione obvenit est ex triplicatione summa numerorum figurae *Ho ti* 55. et consequenter similiter habet 75. pro serie celesti, et 90. pro serie terrestri... *Yen tao, ti tao*. Unde intelligitur post evolutam triplicem summam 55. figurae *Ho ti*, hoc est post 165. cyclos mensium et atij plenitudinis xii evolutos, quorum 75. pertinent ad seriem celestem, et 90. ad seriem terrestrem, mensum immediate sequentem exhibere veram epocham adventus Regaratoris, et 399. post hunc mensum exhibere veram epocham Regarationis completae per eum mortem.

Hec obiter delibare sufficiat de virtute characterica figurae *Ho ti*, mundi Regaratoris adventum praesignantis per utramque dictam figuram periodum, quantum posterior, a me ex certis principiis Sinarum constituta pro infra mensura temporis inter creationem et Regarationem mundi, Deo dante brevis demonstrabitur conplexi integrum systema doctrinae temporum libri *ye Kim*. Prior vero, quae mihi videtur esse certa dimensio centum generationum, per quas Sinicae traditiones ferunt vitam Sanctum expectatum esse ante suum adventum, Deo pariter adjuvante, demonstrabitur completi alterum temporum systema in libro *Chun cie* contentum, nec minus mysterijs plenum eo quod in libro *ye Kim* jam dudum deprehendimus.

Proposita figura *Ho ti*, quam supra insinuavimus, excellentia, quod mihi non veteres Sinae (quorum integrum sacra sapientia systema nittitur mystica ac veluti Divina haec decem numerorum elementatione figurata sicut calabra storica nittitur sacra decadi Zephiroica) hanc semper in summa affirmatione habuisse, tanquam testem adventus viri Sancti certo praesignatorem: et igitur consuetudinem mortis proximam spiritu veluti prophetico Regaratoris mortem in morte *Hi Lin* praenotentem assequi et *Lachrym*is pro ac desiderio sui feruorem testatum esse.

In veteribus Sinarum monumentis fit mentio distincta triplicis phaenomeni celestis, sive Syderis, quod videtur manifeste pertinere ad natiuitatem *Mesice* Salvatoris, eamque apparitione sua praesignasse. Et quae de ijs narrant Sinae videntur certo referenda ad *Hel*. Nam illam prodigiosam, cuius ductus tres Magi cognoverunt tempus, et locum Natiuitatis *Xi Redemptoris*, eorum tanquam verum et universalem mundi Regem et Dominum in *Braxe*. ge coelestis Infantem adoraverunt. Et si Sinicae traditiones de hoc triplici phaenomeno rite conferantur cum ijs, quae Doctores Christiani in varias opiniones abeunt, solent differere de *Magorum* stella, videntur iurare posse ad conciliandam illam opinionum discrepantiam, saltem quoad ea, quae sunt majoris momenti.

Si fides habeatur magni *Annalibus Cam Kien*. *Ta ciuen*, et libri *Han tien*, *Yen* *chi* *sin tien* *yen chi* de re Astronomica sub Dynastia *Han* et *sin* in lucem editi, necnon libro *Xui* c. 16. atq. *Phin* *Kim* vetustissimo de re medica monumento, et ejus expostitionibus, primum ac praecipuum attribuitur quendam appa: phaenomeni vocatur *Kim sin*, hoc est stella augusta, seu gloriosa: 2. *Kim yun*, hoc est nubes lunda rube cometam: praesagium felicitatem: 3. *Ho sin*, hoc est cometa. Primum nempe *Kim sin*, etiam appellatur *Se* *Sim*, hoc est stella praesagium virtutem, sive Regem summa virtute praeditum. Hoc porro stella *Kim sin*, non secus ac 2. seu *Kim yun* fertur in tota omnium temporum Revoluzione, non apparere nisi una vice, *Quam xi ye Kien*, et quidem in eo Regno in quo conservata est notitia, et observantia verae legis, *Yen tao chi qu*, hoc est in *Sudae*, atq. adeo *sim* consuevit hanc traditionum memorie debet dicere, *Unum Sanctum prodire debere in terra* *Sudae*. Si *fam yen xi gin*, non vero in *sin*, cum a by mille et amplius annis praecipui Doctores inter Sinae fateantur se amisse intelligitiam suorum librorum canonicorum, quos reuerentur ut sacros, quod verae legis celestis puritatem in ijs contineri non dubitent.

Kim sin, quae videtur fuisse e genere Stellarum, et in stellifero ac supremo caelo formata, fertur fuisse formae non vulgaris, hoc est quoad splendorem et molem, quam dimidia Luna aequiparare solent *puon yue*; eamque productam tradunt extitisse alijs stellis utroque coloris e diversis regionibus in unam stellam coalescentibus, quod si reuera ita contigit, ut narrant alii: quos *Antores* Sinae, quid aptius excogitari potest ad designandam unionem trium substantiarum in Persona *Mesice* factam. Tradunt praeterea hanc stellam esse signum perfectae pacis *Kim sin hi tai gin*; eamque non secus ac *Kim yun*, quod pariter habetur pro signo Regni ga: cifici, apparuisse temporibus Regis *Xun*, quem antea veluti pro Verbi incarnandi figura protulimus.

Sydem libri c. 17. similiter in Sinarum Regno, teste Martino l. 10. multa acciderunt prodigia: ingenue cometa visus est: audita vox qd in latatio *Sim* *ye* *grosus* infesta pulsat *tympa*: ne sonum edereus adeo uehemens, ut usq. ad extremam *Calatij* partem se diffunderet; et *Sim* *ye* *grosus* suum mutavit nomen in *Sim* *thum*, id est *grosus* (pace tunc imitacione *Partarij*): sicut etiam *Romanus* *Sim*: *gerator* *Maris*, vel *grosus* *Sani* *tem*: *glo* *clauso*, *Lacij* *tempus* *dedica*: *uit*, *praudentia* *mirabili*; *copi* *tempore* *id* *factum* *est*, *quo* *Praxitus* *Rex* *Pacificus* *in* *terras* *venit*, *pacem* *celo* *Sol* *alatoris*.

Praedictus in *sim*. ubi de maximi *Revolutionibus* et *conjunctionibus* *Planctarum* ait: *ij* *modi* *conjunctionum* (qualis est *conjunctio* *trium* *superiorum* *planctarum*) *iuxta* *Ha*: *be* *est* *praesagium* *adventus* *alicujus* *magni* *Regis*. *Memorat* *ita* *lem* *conjunctionem*, *nempe* *Saturni*, *Sol* *et* *Maris* *paucis* *ante* *ortum* *Xi* *contigit* *anno* *39*. *et* *40*. *Iuliano*: *seu* *ante* *vulgarem* *Xi* *epocham* *6*. *et* *7*. *Ha* *quia* *fuit* *visita* *ortus* *Sol*: *vatoris*, *et* *Stellae* *illum* *Magis* *gratum* *trans*, *occipitum* *dedi* *Rupero*, *ut* *in* *libro* *de* *nova* *stella* *in* *Serpentario*, *et* *in* *l. de* *Su* *Xi* *Natiuitate* *praedicta* *Sim* *praedicta* *conjunctionum* *sauro* *ty* *Syllige* *Praxius* *annos* *4*. *ipitate* *notis* *epocha* *adventus*, *atq.* *aperent* *ty* *Xi* *nam* *reuera* *non* *anno* *45*. *ut* *vulgari* *epocha*, *et* *Kalenda*: *rium* *Romanum* *suggunt*, *sed* *anno* *Suliano* *41*. *hoc* *est* *duobus* *annis* *post* *maximam* *conjunctionem*; *et* *Stellam* *illam*, *quae* *illuxit* *Magis* *fulgere* *capite* *in* *ipso* *maximae* *conjunctionis* *loco*; *Deum* *hanc* *ibi* *incendisse*, *ut* *Magis*, *qui* *illam* *conjunctionem* *observabant*, *faci*: *lity* *Stellam* *novam* *deprehendi*: *rent* *atq.* *adeo* *ista* *ut* *praenuntiando* *Kiy* *rei* *adventus* *de*: *seruaret*.

tione ea operari, quae vel ipse creator cum sua omnipotentia per se operari non posse videtur.

Deinde *liber xu Kim*, qui ut supra vidimus, loquendo de primo latente generis humani, dixit cum sua inobedientia integram suam posteritatem perundidisse: idem loquendo de viro Sancto seu mundi Regaratore e contra ait, per ejus unius justitiam, et erga Deum fidelitatem, omnia mundi Regna liberata esse a peccato, et ad justitiam reuocata, *ye gin yuen liam van gam y chin*.

Sim *vin* *sancta*, seu viri Regaratoris persona duas naturas Divinam et humanam complectatur, non mirum, quod veteres sapientes Sinae post suum Magistram *Tohi*, ipsi tribuant virtutem coelestem simul et terrestrem una cum justitia et misericordia inspirata, supremamque in eo nobilitatem cum summa humilitate suppliciant: et quod hunc proponant universi ordi tanquam Magistram generalem, et exemplar omnium virtutum *y xin y yin* *Niao yu tron hia*. Denique quod in eo cognoscant potestatem remittendi peccata, eluendi maculas veteris originis, motus renouandi, et afferendam iniquitatis audientem coercendi; judicantis ejus mortem ad id plane necepariam, *Kim gin pu xa ta tao gi chi*. Adde ut nisi Lex viri sancti eo deueniret, ut sit iudicis sapientibus hujus saeculi, Divina non capientibus (ut fit per mortem et offensa, quae libens suscepit), non debeat conseri Lex sufficiens, nempe ad regenerandas, et reformatandas gentes, easque cum Deo reuocandas. Quod omnipotentis et Divini Regaratoris opus eximie exprimitur in ipso textu libri *ye Kim* super hexagrammate, seu symbolo *Tai qua*; sicut generis humani perverio, quae a Deo genita a alienatio similiter expressa patet in textu symboli *Li* quia illius antago: nista.

liber de re Astronomica supra citatus tradit *Kim yun* fuisse inflex vaporey *simi*, non tamen fuisse nubem. Hinc colligi potest hanc fuisse in Regione sublimari firmatam et de genere meteororum sed formae et pendore non vulgaris, et valde humili situ, ut facit inflex *Magis*. *Beth* *chem* petentibus viam splendore suo collustraret et suo motu dirigeret.

Praeter *Kim sin* et *Kim yun*, *Auctor* libri *Yen hien tum cao* memo: rat 3. quoddam phaenomenum quod et si sit de genere cometarum (hoci *sim*), et notetur apparuisse 2. *spina* 2. anni Regni *Xgai* *si* *Dynastia Han*, hoc est 4. circiter annis ante *Xi* *Natiuitatem* ad eam tamen videtur pertinere: et hanc memorabilem epocham generalis renouationis mundi specialiter praenuntiante non tam ob proximitatem temporis, quam propter locum caeli, seu constellationem caeli *Kim* *nien* (autiga, quantum mihi videtur), quae assignatur a veteribus Sinarum Astronomis pro principio, et ultima meta reuolutionum regum planetarum, et ideo ut ait *Auctor* *Sina*, mag: nam et proximam renouationem significat, nouos motus sanctos loco veterum prauorum introducendo, *chi* *Kien*, *pu* *sin* *Kim* *cal* *chi* *nam* *ye*. Quod quidem con: sonat cum ijs, quae memini me legere apud *Reccidum* de magnis Planetarum reuolutionibus, referentem, si bene reuideo ex *Rupero*, et quodam *Auctore* *Polaco* similem quandam stellam eodem circiter tempore ortam ex magna conjunctione planetarum tanquam praenuntiantium mundi Regaratoris breui venturi in mundum.

Si quidem generis humanum caeli lumine in se extingit per superbiam et inobedientiam Deum grauius offenderet, naturam suam peruerit, sic *Divina* *gra*: tia subtrahenda, et iustam ejus indignationem incurrendo, ad caelestem, cui destinatus fuerat, beatitudinem, viam aeternam sibi claudat. Deus vero e contra infinita misericordia commotus, ita dilexit mundum, ut nobis *Elum* suum unigenitum daret, tum ad nos reformatos, et cum sua Divina gratia reuocandos, nostra omnium peccata in se ipsum expianda suscipiendo: tum ad nos urbes et eximias edocendo: hinc vetera Sacra Sinarum sapientia monumenta, quae ut jam supra insinuauimus, hoc unicum tractant inflexa Dei misericordia arguuntur, ubi *pauci* *exponunt* *hujus* *Divini* *Regaratoris* *virtutes* *et* *opera* *tam* *multa*, *et* *tam* *diversa*, *et* *elegantibus* *modis*, ut volumina integra non sufficiant ad ea, ut conueniret, explananda. Nihilominus ad vitandam prolixitatem ex ijs non nisi paucissima attingam, prout occurrunt, et quantum sufficere videbuntur ad praesens intentum. Praeterea autem referuntur ad *Xing jin*, seu virum Sanctum, sub cuius appellatione libri canonici atq. inprimis *liber ye Kim* totam mundi reformatio: nem ideam et rationem continens. Quinque mundi reformatorem representat.

Ac 1. quidem ei tribuit plenam totius Regenerationis potestatem, *Xing jin chin* *nem*, et per ipsum ceteris hominibus se reformati virtutem, *Se im yu nim*, quod gra: clari confirmat commentarius magni *Ta ciuen*, dicendo virum sanctum in *Yigara*:

+
14

mundi *Repara*: *tionis* *virtutes* *et* *opera* *divina* *in* *Sinici* *monu*: *mentis* *ubi* *cla*: *ri* *expressa* *ga*: *rent*.

+
15+
16+
17

antagonistæ, ut facile intelligent quicumq; fuerint sublimi et symbolico hujus mystici libri stylo aliquantum
assueti.

Quin et comersio Patris Parentis sub figura Regis Far Kira ad meliorem fugam reuerti
per vires supernummanas viri Sancti, videtur satis clare expressa in libro xii Kim: non reusque redemptio
omnium gentium sub eius dominium, quae ibidem sub diuersis allegorijs exponitur. Sed quod mirare ma-
gis, ipsaemet ratio comersionis gentium per allegoriam a ppeatione ductam, et ab ipso Christo conserua-
tam, Huius namque Rex Philosophus, qui Christi aetatem aliquot saecula praecessit, ex antiquis traditioni-
bus prophetiarum, ut videtur, acceptam et graeleganti stylo descriptam usque ad presentem aetatem transmittit
L. Philoppy capite vi sua tabula chronologica Monarchia Sinicae de dicta allegoriâ re-
loquitur. Anno cycli 14. Regni Quam vitæ 3. Junâ 3. die ultimo memorabili caligis solis, cuius occasio-
ne vetat vi codicibus in posterum uti nomine Kim | Sanctus. cum dicant Annales caligis praesentij:
se tempus An fuerit ea, quae in morte Christi contigit Astronomis examinandum relinquitur.

Antequam id per calculum Astronomicum cum desiderata evidenter demonstratur, interim id persuaderi posse videtur ex varijs specialibus circumstantijs huius eclipsi adjunctis, quae memorantur in diversis Sinarum monumentis, qualia sunt supplementum Annalium et Pronicum Dynastiae Han, quae in quaternione Sinico allegari: ubi dicitur haec eclipsi fuisse ex genere illius non vulgarium, quae contingunt extra nodos et veluti per luctum sex consensum Solis et Luna ge yu po xē. Insuper ibi memoratur optimus Imperator quā viti tunc ex observatione huius eclipsi cognovisse genus humanum reum esse etiam Calo multorum peccatorum, et ideo instar Imperatoris him tam ea suscipisse in sua persona, et concessisse toti Imperio remissionem vincti vinctalem.

Sed quod Auctor libri Venturum caso agens de hac eadem eclipsi ait, est adhuc magis characteristicum et ultri decissimum; nam citat alium Auctorem expresse docentem tempore illius eclipsis, non esse caelestem seu Divinum, hoc est hominem Deum cum: hinc Neringum, quod est veluti oraculum propheticum, cuiusdam ex ecclesiis solaribus libri Choroici subiunctum.

Suij quidem oraculi certitudo prædare confirmatur ex alio oraculo
 veteri, eandem pariter eclippin euidenter præsignante, et ab insigni Philosopho Hera-
clit memorato ante bis mille circiter annos. Quam eclippin prædictus Philosophus affi-
 git tempore ludæi Kilin, hoc est tempore, quo sol iustitia verus factor vite per hoc benignissi-
 me indolis animal adumbratus colluctatus est cum morte, et mortis auctori, infernum et De-
 monem superavit.

Prior Adamus inobedientia sua pervertit totam posteritatem, viâ ad calum igni æternum clausâ. Sed posterior Adamus viri sancti nomine videretur, Sinus probè notus, si fides est vetustissimij monumentij, virtute sua calci portam, et viam referavit, aggeriendo generalis conversionis originem, fecitq; ut omnes sive boni, sive mali, debita singulorum meritis præmia æternum obtinerent, idq; præcipue patet ex textu libri Xu Kim hinc allegato.

At si textus libri ye Km ibidem citati diligenter perpendantur, nulla opera intelli-
getur vitam sanctum omnium iustum caput, primum omnium inslar Draconis penniferi et
obsequentis ealum concendisse, et in altissimo loco super omnia sedem obtinuisse, quò quicunq;
pys rei obsequentis in terra omnimitati sunt vitam salutem ducendo, eum postmodum in eathon
ascendentem inslar nubium aglum sequentur; qui uero pys sanctam legem permentes terrestrium vi-
tam duxerunt in infinium terræ abyssum ibunt praecipites, sicuti auunt uentis tygridem subequi.
Quia iustorum et reproborum diuisione facta omnium mundi Regnorum, seu populorum, seu sic statu-
ta æternim immutabiliter perdurabit.

Sed quo clarius percipitur felium, et infelium utrorumq; sortem iuxta traditiones
Sineas eandem omnino esse cum ea, quam Lex Christiana docet, diligenter ponderanda sunt singula
verba g. g. Hum fan seu compendij Legij celestij celestij tradita Magni Regij xii ad reformationem to-
tius generis humani, post divinatam a facie terre immensy virtutum ejus laboribz omnium mundi in-
quietatum elationem. Auctore Regij ac Recentij commentarij Se Kiam, quorum expositionem huius gata
grapho subjunxi, multum serviet ad genuinum ejus sensum intelligendum: quem certo ad felicitatem
eternam spectare vel ex eo manifeste patet, quod hi expositores sub finem concludant istamq;
infalibilibz iuxta singulorum merita a celo dependi et esse regulam certissimam ad exhortandos
efficaciter homines ad faciendum bonum, et declinandum a malo. Quod utrumq; minime convenire
potest

Protentora reliquis;
qua contigit Christo
pendente in cruce
consignata est Annali-
bus Sinicis

18

conuenire potest bonis et malis temporalibus, quæ ueluti sine discrimine utriusq[ue] recipendi uidentur, et quæ non
satis habent soliditatis et uigoris ad detrahendos aut allucindos animos.

Post tam multiplicem de sancto viro Sinarum disquisitionem, dubitari vix potest hunc eundem glorie esse ac scriptum Dominum verum Deum, et hominem. Nilominus ad plenam huius, quae tanti momenti est, veritatis elucidationem, iuvat haec ex diversis characteribus hanc plenius manifestantibus, ulterius explanare.

Cum ergo tanti semper ponderis extiterit apud veteres Sinay sacra illius viri sancti
 persona, ideo liber istum sum, post cognitionem Dei, in primis commendat illius notitiam. Et cum
 vetera monumenta Deum figuratè vocent Cælum; idcirco Dei filium unigenitum incarnandum et hu-
 manæ naturæ vivendum populi appellant Jhen eū cæli filium. Hinc suam eū de hoc dixerunt,
 qui conciliat Cælum veri Deum cum populo est vir ille sanctus, et quem Deus Cælum adjuvat, iſ vo-
 catur cæli, hoc est Dei filius. Similiter liber ſi ſi pio ait, hunc solum cæli filium accepisse man-
 datum a suo Patre (nempe de regnando, et regendo mundo). Alius Philothophus inter veteres non
 parvus auctoritatis prædicans viri sancti excellentiam, hunc vocat cæli filium, atq; hunc inter homines
 unicum esse veri fortunatum ac virtute præditum, adeoq; eum unicum posse esse ~~ſuam~~ fulcimen om-
 nium populorum.

Atque Auctores unionem hypostaticam duarum naturarum, nempe celestis, seu Divi-
nae cum humana, virum sanctum nominant Tien gin celestem hominem, hoc est hominem Deum.
Hinc Auctor praefationis libri: ait, qui inveniunt Rudis sapientiae, hoc unico anguntur, quod non
possint clare cognoscere celestem virum, duas naturas sub unica persona compositentem. Philosophus
Quamvis de eodem differens sic loquitur: homo qui non habet hominis defectus (puta peccatum originale
nec) est homo Deus Tien gin; etiam si habeat veram speciem hominis, nihilominus est Deus Tien, seu na-
tura celestis, et Divina: natura Divina unita naturae humanae (Tien gin ho ye) vocatur chin gin ve-
ræ homo, chin chi vere sapiens. Pijus mysteriorum profunditatem attingens foe fu hunc chin gin verum
hominem cum esse, qui est calco, seu igitur Deo coequali, nempe ob unionem hypostaticam.

Expositio libri Si eū eundem virum sanctum in persona Supremi Imperatoris
Niu na xe vocat xin gin, spiritum et hominem, hoc est Deum hominem. At quā eū hunc simul
 vocat tiē gin, xin gin, et chi gin, hoc est virum infinite perfectum etc. ſao eū jam supra citatus
 et in mysterijs profundioribus, ceteris longe excellens, vocat in super virum sanctum ſiē gin hominem
 admirabilem et Deo æqualem, ſi gan yū tiē, et vocat Expositor, diuersissimum a ceteris hominibus, et
 Deo parem etc. Quicquid de eodem dicit quod sit omnium viventium genitus, seu antiquissimus, atq;
 adeo ipsius vita Auctor, Num sciri estis sciri.

fibor tunc qui hunc vocat verum sanctum ait, cor diuinum residere in ejus gesto-
re. Dei uerba in ejus ore, atq; adeo nisi vir ille sanctus ueniat in mundum, homines non posse consequi
veram Dei notitiam. Verus quidam traditio sub hoc titulo. Chao sin tu quei, loquitur de vero san-
cto. sicut nos de Christo, aitq; hunc qd adeo sublimem ac profundum in suis sermonibus, ut humani inge-
nij vires non possint eos percipere: hunc diuina virtute conuertere homines: unum nesci rerum veritate
et futura gaudente se.

huam cui ait tempus aduentus seu natiuitatis viri sancti illud esse cum lex caelestis seu
 Diuina cesserit in toto orbe progressu desinendo aboleri: eiusdem uero confirmationem, atq; obseruationem
 esse opus eiusdem viri sancti. Etiam si veteres traditiones ferant *Xim Sim*, seu *Stellam* *2pighan*
 Notem caelestem, mellesum, fontem *Salis* promanantem, apparitionem *Fum hoam*, seu phanicij *Simici*
 tanquam signa certa aduentus viri sancti, eaq; omnia ad Regnum Regij *Yao* referant, nihilominus
 cum *liber* *Shum yun* tanta auid Sinaj authoritatis expresse ferat, viri sancti aduentum expectari per
 centum generationes, seu tria annorum milia, et ipse *fontem* generis quod ipse legis obseruatio non
 posset a se introduci; discipulos suos hac ipse solaturus, hanc nimirum admittendam, et obseruandam
 in mundo, cum vir sanctus aduenisset, *Tai Higin*, *thieu him*, manifeste sequitur Regem *yao*, et alios
 quymodi *Simici* chronici sanctos heroes, non quippe veros viros sanctos a *Simij* expectari, sed tantum
 velut quosdam unius viri sancti figuras. Sed confirmatur ex veteri traditione, quae legitur in
 libro *fi eu* ferente viri sancti aduentum non in *Simij*, sed extra in *plaga mundi occidentali* fi-
 turum *Si fam yun Xim qin*.

*Philosophus modernus Xao pe yun Dynastia Sum ait, virum Sanctum in sua per-
sona venire unire caelum et terram, hoc est naturam Divinam et humanam, et esse caput omni-
um hominum, unum et idem corpus morale cum ipso componentium: hunc velle omnes liberare et re-
minem*

neminem deicere, et esse omnipotentem. Et si hic sensus iuxta phasim Sinicam sit connaturalis et satis sincerus, fateor tamen mentem illius Philosophi ab hoc sensu fuisse valde diuersam, eumque Diuinum huius expressionibus celsiori minerva usum esse.

Multo celsius vetus Philosophus suam in sensu et locutus esse videtur, cum ait, eos qui per observationem Legis celestis fuerint veri Dei discipuli, hunc fauorem à caelo obtinere, ut cum ipso cali filio fiant cali filij; hoc est filij ipsius cali, ac Dei filij.

Hic exponere non aggrediar secundum prae ceteris sensum illarum Sinicarum traditionum, quae videntur pertinere tam ad nouum, et verum tabernaculum nouae Legis, quod fixit Deus, et non homo, quam ad victimam sempiternam, seu Agnum immaculatum, qui occisus est ab origine mundi, et ad aeternum Pontificem nostrum, qui cum sit natura sua Sanctus, innocens, impositus, segregatus a peccatoribus et excelsior ceteris factus, tanquam mediator noui testamenti, sedet in dextera Dei, non solum ipsum perpetuo offerens et interpellans pro nobis; sed etiam se totum tradens peccatoribus, vult per ipsorum manus ubique et quotidie offerri in hostiam suauis odoris pro omnium peccatis. Huius porro Diuini ac secundi sensus vestigia non obscura facile spero, deprehendentur in aliquot textibus Sinicis de Henrici hic à me allegatis; maxime ab his, qui ejusmodi persequutionibus jam longiori studio assueuerunt: quare hic concludo quantam Sectionem praesentis §. quae cum praecipuum statum mundi complectatur, non minorem desiderabat praedixitatem.

Secio 5^a

Idea generalis triplicis mundi status, qualis intelligitur ex principiis

Libri *ye Kim* et fuit approbata ab Imperatore

Quamuis nihil sit in universo orbe, ad quod non se extendat Libri *ye Kim* doctrina, nihilominus post longam huius principiorum digressionem, Deo supra spem debilitatem meam adiuuante, mihi videor cum plena euidencia percipere, hanc omnino reduci ad mundum anteriorem, et mundum posteriozem, ut vulgo loquuntur omnes Sinici Philosophi, seu potius ad triplicem mundi statum supra in triplici Sectione expositum. Atque id manifeste patet ex hoc textu vetustae traditionis dicentis *ye chuen* allegatae ad marginem: hoc est doctrina Libri *ye Kim*, quantumuis late pateat, nihil aliud continet, quam triplicem legem, nempe celestem, humanam, et terrestrem, quae tres Leges inter duos cali anteriores, et cali posteriores terminos continentur, et videntur accuratissime respondere triplici mundi statui antea exposito, nimirum naturae integrae corruptae et reparatae.

Quae *ye Kim* traditionis textus expositio clare confirmatur ex antiquo Commentario Libri *ye Kim* dicto *him y* ferente librum *ye Kim*, et si unicum, continere tamen sensum triplicem, quorum primus innouat ideam facilitatis, characteristica secundus ideam mutationis, et tertius ideam immutabilitatis et consistentiae. Idea facilitatis characteristica primi sensus videtur citra dubium pertinere ad primum mundi statum, in quo creaturae intelligenti utpote praeditae iustitia originali exercebant virtutem, et via ad celestem beatitudinem erant facilissima. Idea vero mutationis, seu corruptionis characteristica secundus sensus, designat secundum mundi statum, in quo Angelorum Deo rebellium, et primorum Parentum corde per inobedientiam corrupto, perfectio et facilitas primi status plane est immutata. Denique idea immutabilitatis et consistentiae characteristica tertius sensus videtur omnino referenda ad tertium mundi statum, in quo, mundo per virum virtute Diuinam praeditum reparato, omnes homines siue boni, siue mali, convenientem sibi locum obtinebunt, et singuli meritis suis debita praemia aeternum consequentur, illi scilicet summi Diuinum Redemptorem, cuius vocem audierunt, in celestem gloriam sequentibus; huiusmodi sathanam seductorem, a quo se deludati sunt, in gehennam et tenebras sempiternas concomitantibus, quae facta iustorum et reproborum scutione, tenebrae et lumen aeternum diuidentur, et mundus ita perstabit sine ulla mutatione.

Hae praedictae textus *ye Kim* explanatio praeterea confirmatur cum maxima claritate et elegancia ex hoc triplici Hieroglyphico symbolico *Siên ti gin* haud dubie ab ipso Auctore Libri *ye Kim* Hieroglyphicae artis vero Inuentore ad praesentem usque aetatem transmissae; et triplicem mundi statum, eorumque inter se diuersitatem, breuissimo acie ac ingenioso, ne dicam Diuino, compendio representante. Quis enim in primo Hieroglyphico, characterem *Siên* cali proprium, pictum in orbe lucido continente, non statim agnoscat *Siên Tao*, seu Legem celestem Libri *ye Kim* propriam primi mundi status, in quo crea-

in quo creaturae intelligenti, siue Angelicae siue humanae iustitia originali praedita de Diuino lumine percipitur, facillimum erat semper sperare suam virtutem in perfecta claritate; et sic celesti Legi inherendo ad lumen celestis gloriae peruenire.

Quis porro in secundo Hieroglyphico, characterem *Si*, terra propriam pictum in orbe tenebroso exhibente, non clarissime percipiat *Si tao*, seu Legem terrestrem Libri *ye Kim*, propriam secundum mundi status, in quo sicut et primi Parentes, rationis celestis lumine in se extincto, naturam puri terrestrem induentes, aduersus Deum creatorem suum insando facinorae rebellauerunt, aeternum sese meritis et inferni tenebris mancipantes.

Quis denique in tertio Hieroglyphico, characterem *gin* hominis proprium in orbe partim lucido, partim tenebroso pictum habente, non recte intueatur *gin tao*, seu Legem humanam Libri *ye Kim* propriam tertii mundi status, in quo scilicet toto genere humano veluti in duas phalanges, nempe Proborum ad dexteram, et Reproborum ad sinistram diuiso: probi, qui viro Sancto ac Diuino Redemptori celestis Legis Restitutori constanter adhererunt, celestis luminis gloriae cum illo aeternum erunt participes; Reprobis vero, qui demonem principem tenebrarum secuti sunt, cum ipso, eodem Diuino Redemptori iudicium decernente, in gehennam et tenebras sempiternas compingentur.

Hae porro breuissimae ac generalis ideae, ad quam consui reuocandam totam doctrinam Libri *ye Kim*, quam cum pluribus diuersimode expressam obtulerim Imperatori inter Doctores Imperij optimo Sudio, hanc tandem anno praeterito in Tartaria, quò me ire iusserat, post serium examen Regis suo suffragio approbavit. Hinc inferre poterunt acui ac prudentes verum estimatores, quanto facilius hanc tanti ponderis approbationem consequutus fuisset, si licuisset per Superiores meos illi exponere singillatim ex Sinicis traditionibus supra in triplici Sectione allegatis, triplicem huius mundi statum naturae integrae, corruptae, et reparatae, et quantum nunc emolumentum Lex Christiana posset ex ea colligere.

Hinc mihi getenda verba pro nimia praedixitate huius Paragaphi, quem duabus aut tribus paginis absoluissem, nisi praeferat Huirsarij consuetudini consilium, mihi ex occasione ortum esset de iudicium eadem opera exponendi praecipuas rationes et fundamenta, quibus nititur Sacrum Religionis systema, quod mihi videtur deprehensibile in Libris Sinicis, eaq. subiiciendi examini et iudicio, non tantum meorum Superiorum, sed etiam eorum omnium, qui longiorem et feliciorum operam in studio Librorum Sinicorum impenderint.

§. IX. Hic expenditur

9^a Propositio. An probabile sit, unum aut plures homines in Sacris Paginis non nominatos, sed ex gradibus Libris gentiliis notos esse figuram

Ad hanc quaestionem Seniores nostri pro more suo respondet negatiue, eam propositionem damnamus ut periculosa. Contra quod illud occurrit 1° obseruandum, innumeras traditiones Sacras, continentes certas huiusmodi figuras, a primis Patriarchis post diuinum transmissas paulatim interisse apud ipsosmet Sacerdotes, neque omnes fuisse in Sacris Hebraeorum paginis commemoratas, cuius veritatis testes esse possunt non solum quidam Libri Sacri, quorum Hierosy mentionem fecit in *Genetico*, sed etiam Libri Sancti Patriarchae Henochi. Quod si ita est, et Sinarum Libri uere habuerunt illam Sacram originem, quam ipsi antea tribuimus, quid vetat aliquas huiusmodi figuras in Sacris Paginis non consignatas, Regere posse in vetustissimis Sinarum monumentis.

Obseruandum 2° etiam si in dictis monumentis non possunt reperiri illae verae figurae nequaquam fructus et proprie dictae, nihil prohibere quominus citra ullum periculum dici possit (ut reuera audemus diuine potestati doctissimos quosque Missionarios, qui nos antecesserunt) in his aliis Regere figuris minus proprie dictis, qualis est vix illa inter ceteras celeberrima, quam Missionarij Pekinenses ante dimidium saeculum ad tuendam Sanctam Legem contra *Yamgram* non epus hostem infensissimum Regio signatam huiusmodi Concilio proptulerunt in persona reuerendissimi Imperatoris *him tam* olim se Deo in victimam pro peccatis omnium populorum deuotissimis; tanquam similitudinem seu figuram Christi in cruce mortem sponte obuentis pro totius mundi salute, quae quidem, tunc temporis universalis cum gentiliis tum Missionariis consensu non solum comprobata est, sed etiam annis ex inde sequentibus cum felicissimo successu constanti adhibita est ad suadendum gentilibus Sini hoc Diuinum mysterium creditum tam difficile, et quod aliquando in mera stultitia videretur.

Ejusmodi similitudine, seu figura Christi huiusmodi, quoad dogma omnium creditu difficillimum tam unanimiter et solemniter stabilita: quidni, si in Libris Sinicis aliae ejusdem generis similitudines.

similitudinis reperiantur, quæ non minus Christo in seipſa congruant quoad alia dogmata, qualis est ex gr
similitudo eorum, quæ narrantur de prodigiis conceptione et natiuitate Heuſæ, cum incarnatione et
Natiuitate Filij Dei. Quodni, inquam, iſta pari jure adhiberi poſſint tanquam figura expreſſa ad
persuadendum id quod videtur creditu difficilius in iſtis dogmatibus, cum quibus videntur ſimilem
habere congruentiam.

Sed quoniam ad hoc argumentum devenimus, cum ex precedenti §. ubi tam di-
versas exhibuimus, non solum Nestæ futuri, sed etiam fuciferi et cæterorum rebellium Angelorū,
nec non primorum Parentum similitudines, aut figuras et traditionibus Sinicis excerptas; jam galam
fiat veteris Sinarum Librorum vere desertos esse ejusmodi figuris symboliis, operta præterea videtur fore
si hinc aliquid adjungamus de eorum sensu allegorico et figurato, sub quo sacrum et profundum to-
tius veteris doctrinæ sensum latere constat, non meo tantum, et aliquot aliorum Hispaniarum ju-
dicio, qui id meum proprio Labore jam à multis annis clarissime exploraverunt; sed etiam iuxta
sententiam sagaciorum criticorum inter Sinas, quorum aliquot selecta testimonia à me allegata sunt
in capite quaternionis Sinici hinc adjecti. Satis sit præferre unum aut alterum. Primum sit Ex-
positio libri Shuam Cui septem Librorum Sinicorum continenti, qui in sua præfatione ait: pliusquam
centum millia Locutionum figuratarum reperiiri in hoc libro. Alterum sit Aulicis libri Ki mium,
qui dixerit de Libro Ye Kum, qui est sensus geminus totius veteris sapientia Sinica, nec non artis Hierogly-
phica et symbolica, patens uniuersali; ait omnes huius libri dictiones esse allegoricas, et figuratas. Unde
manifeste intelligitur, huius et cæterorum Librorum canonicorum intelligentiam à his mille et amplius an-
nis plane amissam esse: eā præcipue de causa, quod sensu allegorico et figurato gaulatim neglecto ac veluti
eliminato, literari tantum ac obvio, et corticali sensui inhererunt, quem ubi caperint Sina dixerunt, ut
allegoricum et figuratum in eius locum substituant. Statim aduertent fore ut pristina doctrinæ sacra
puritas remaneat, tandem occultos luminis sui radii quaque verum late diffundat.

Id jam abunde demonstratum videtur ex varijs exemplis, e principio veteris chronici ex-
cerptis in antecedentis expositis, quae rem iuxta obitum et corticalem sensum exponendo, licet compleretur
videantur gesta innumerationum Principum et varijs Dynastijs per plures millenorum annorum decades; si
tamen allegorie et symbolice spectentur, reuocanturq; ad generalem et germanam ideam quinq; su-
premorum Imperatorum Vti, et trium praecipuorum Monarcharum Sanctam, et demum uni-
cum Papam, omnium in capite memoratum, iuxta genuinum sensum, quem sanctor et sagacior
pars criticorum a me in principio quaternionis citatorum omnibus et singulis ipsi Monarchis
attribuunt; et quae ex ipsorum testimonijs patet non fuisse diuersos Principes, sed unicum et eum-
dem supremum totius mundi Monarcham et Gubernatorem Deum | xam tr |, sub diuersis
Regum nominibus aut pluris diuersisq; diuinis dotis et virtutis exponentibus. Ad quod
sacrum et legitimum veteris chronici sensum allegatum sine omni tanto fauilius adduci posse
videntur, quod illam Annalium suorum partem meris fabulis repletam esse existimant.

Sed cum idem sentiant de sequentibus temporibus; nec nisi tanquam historica spectent quaecumq; in libro Xu Kim, et alijs libris narrantur a tempore Regum Yao Xun, et Yu 28. parum admodum, aut nihil omnino attendentes ad sensum allegoricum et figuratum horum librorum, hoc est ad ecclesiam et Divinam doctrinam, quae illis libris sunt sacros et canonicos Kim, iuxta communem omnium sensum (consultantur testimonia allegata in principio quaternionis Sinici) ut demonstremus Sinay pariter facile adduci posse ad considerationem sensus allegorii, etiam eorum, quae referuntur in antiqua traditione a temporibus ipsorum Regum Yao Xun et Yu: et ea via ad percipiendas praecipuas Religionis Christianae veritates, hinc experiendi gratia iuvabit unum exemplum proponere à libro Xu Kim, cuius profluxa integritas, et congruentia continua sensus perfecti allegorici convincet, spero prudentes verum aestimatores, id à nobis non per vim et temerè tentatum esse.

Exemplum hinc a me selectum est clades Diluvij generalis virtute mag-
ni yu reparata; quod praeclare factum, quamvis vulgo a Sinj habeatur pro incredulitate hypo-
thesi, nihilominus quidam inter Doctores Sinicos, qui rem ad severioris critica normam revo-
caverunt, ea funditus examinata, vite aduertentes illius diluvij formam, qualis constanti tradi-
tione descripta est, hoc est aquis universam orbis faciem regentibus, solo montium et rupium
celsum cacumine extra prominentibus, nullis humanis viribus potuisse reparari: praeterea
vero rationes geographicas, quae completum Reparationis opus, ibi singulatim deducit, Lon-
gissime differre a rationibus Geographicis soli Imperij Sinici; affirmare non dubitantur
narratio.

Hoc Decem confirmationem
est specialis testimonio
si quam si Pias, seu In-
terij Reminisci vi li.
bello Imp. Latino, quo
Aspetij virij approbat
tationem noster a me
Sua Noj. expostum ex
glamand. Insup. genus
num. facularum Interij
chronici. Hoc tanti
viri testimonium addi-
tum est circa finem qua
termonij. Scribi. seu ad-
juncti.

Horum criticorum
testimonia reperies
circa finem Quaternio-
ni Jmici hū adjuncti.

narrationem hanc prodigiosi illius facinorosi, omnino non posse nec debere accipi iuxta sensum historicum, sed spectari debere tanquam gratulatam allegoriam, seu doctrinam seminum moris, seu mundi reformationis sub hac descriptione figati adumbratam, quam veram mundi apparitionem per solum Christum Messiam consummandam, cum soli Christiani rite noverint, certe pertinet ad Missionarios, hanc vel ipsos Sinarum Magistros docere, atq. ipsi explanare sensum sacrum et genuinum sub illa narratio: ne allegorica libri xxi huius contentum, quod non videtur valde difficile, ut paucis indicabo.

Si species illius dicitur originem, quam Liber Xuthim tribuit meretrici illius Hoer, quem in superiori §. exhibuimus tanquam similitudinem aut figuram Adam prauariicatorij. Hanc Philo-
sophus Hoer nanque primario recondit in Tyrannum Cum Aon, quem ibidem clarissime demonstravimus
esse genuinam speciem figuram; quia vel ex eo non manifeste colligitur diluvium, de quo ibi agitur esse
plane diuergum a Sibatio Noetico, meretrix allegorica, et nihil aliud esse praeter diluvium omnis generis
vitiarum, quae faciem orbis inuerti veluti aquae submersit, ex quo speciosus et primus generis humani Pa-
ter in caelo et in terra iniquitatis catervatim veluti inito sedere ageruerunt.

Si uero huius diluvij formam consideres, ut patet in libro Xānhai Kīm, ubi innumery ag-
goris, et emblematicis figuris fuisse describitur saeculi corrupti per peccatum veluti aquis undequaque
submersi, solis montium et caeterum aliorum cacuminibus extra grammentibus, et per innumeros demones
varijs monstrorum figuris adumbratos occupatis sub dominio universalis uisus tigrisdy ferocissimi humano
vultu cum novem caudis (quem constat ex libro Yē Kīm graecipiam esse figuram Sathanae) tanquam totius
mundi inferioris supremo flumine: hominibus paucissimis per illos seculos innumery periculis subpositis,
et huic tyrannico dominio subjectis: quomodo fieri potest, ut in hac diluvij forma, non aliam, quam dilu-
vij vere physici Noetici formam agnoscas?

Qui in sollicitudine sanctissimi et optimi Imperatoris Yao mundi universi cladi remedium
querentis, et propositam ei operam Cum Cum, et Hoc tanquam imparem agnuntis, totum opus demandan-
tis unico Xui dignissimo successori suo: qui, inquit, in hoc non agnoscat sapientiam infinitam, et miseri-
cordiam ineffabilem Dei Patris veluti solliciti, et efficaciter Redemptionem generis humani devotientis tan-
quam opus excedens vires Angelicarum et humanarum, et ejus curam eterno et unigenito Filio suo demandantis.

Qui in laboribus inenarrabilibus, quibus indefesse per multos annos defensus est magnus
 YU, ad opus Redemptionis mundi | ab aquis | assumptus ab ipso XUM, siue aquas per alueos diuinando, siue
 montium cacumina deprimendo, siue vallum profundo exaltando, siue obliqua et as-
 pera coaquando, uel arundineta et spinosa exstirpando, uel faciem uniuersi ab omni mon-
 torum et ferarum genere purgans, eamq' ubiq' renouando, et ad agriculturam faui-
 lem et nouum semen recipiendum idoneam reddendo: quis, inquam, in tanta, et tam utili toti ge-
 neris humano laborum diuersitate, non agnoscat, ueluti diuino et propheticis spiritu adumbrator
 Sanctus et infinitus laborer, quos sacra Christi Redemptoris humanitas libens et indefesse per tam
 multos annos sustinuit pro reparatione et renouatione mundi.

Quis insuper in detractione cum cum in yeuchou, seu Provinciam tenebrarum, et hoen
in yo san, non agnoscat supplicium, seu reprobationem suam in inferni abyssum projecti, et
Adami exilij in limbum: quia in Humfan seu lege celestis magno yu tradita, non agnoscat le-
gem sanctam scripti a suo Patre acceptam pro reformatione, et renovatione totius generis humani.
Quis denique in novum illud sim mysticus a magno yu fusus et destinatus ad parandas toto orbe sacras
epulas celestis felicitatis, quis non intueatur templa et sacrificium novae Legis scripti virtute ubique
terrarum erecta et exigenda pro conciliando toti generi humano infinito divina gratia in terra, et
in caelo aeternae salutis beneficio.

Haec Delibasse sufficiat circa sensum allegoricum libri Xu Kim, cujus alia praecipua loca videntur cum eadem facilitate et congruentia posse applicari sacrae Christianae Legi doctrinae

1^a Propositio: An probabile sit Animam Christi fuisse creatam
Ad hanc propositionem (quam licet ab initio) ordine 1° in scripto nostri consensit
ab eo vehementius oppugnatam, huc sub finem peruenimus, cum nec ad sacrum Smicae doctrinae systema
exponendum nequaria videatur, nec à me unquam affirmando, proposita fuerit. Hucusque nos:
ter respondet negativè, dicendo, hanc non posse defendi sine suspitione erroris circa fidem. Hanc
suam decisionem sibi videtur ininvincibiliter stabilire ex eo, quod, ut ait, uniuersim et sine excep:
tione definitum est contra Originem omnes animas creati eo momento, quo corporibus insin:
duntur. Et ne quis existimet inter has non comprehendì Animam Christi, adducit auctoritatem

S. Thom. affirmantis Zenera comprehendit.

Sed contra hoc opponi posse videtur id quod legitur in Epitome Arimaeum Zulepaj: tunc ad an. 415. scilicet quæstionem hanc non solum visam esse Augustino, Hieronymo, et Greg. Theologo perdifficilem, sed etiam quod magis mireris eadem adhuc Gregorij Magni Episcopi tunc temporis ad id indecisa remanserat, ut nequid de ea definiendum esset, ausus sit proferre. Porro in sententiam Hieronymi sancta Zulepaj visa est propinqua, rata eadem animam Zenera à Deo creari, et infundi corporibus.

Quamvis autem certo constaret de supra dicta definitione contra Originem quoad collectionem omnium animarum, quæ existimabat ab initio in calce creatas, et sicut Angelos peccasse: nihilominus longe probabilius videtur Arimæam Christi non debuisse in hoc numero comprehendere, sicuti cum definitum est omnes filios Adam Zenera esse noxæ peccati originem, Zulepaj postea declaravit se in hoc numero non comprehendere Beatissimam Virginem ob eius prerogativas, et mirabilem præ ceteris excellentiam.

Sum ergo ne ex dicta contra Originem definitione, ne ex alia qualibet huius notata, quicquam certi concludi possit contra quæstionem ante aliquot annos non nisi dubitando motam de creatione Animæ Christi ab initio mundi ante omnes alias creaturas: et ea opinio non sit necessaria ad exponendum Sacrum Sinice doctrinae Systema, censenda est à prædictis controuersia præcipua aliena, neque huius expendenda videtur diutius immeritandum: satius erit maiorem ac certioris eius elucidationem expectare ex Europa, quod pluribus jam ab hinc annis scriptis, serio et enixe legando ut per Theologos græcos nota diligenter dicenteretur, et si qua occurreret Zulepaj definitio huic contraria, huc ad nos deferberetur.

S. XI^a Huius expenditur

Ultima seu 10^a Propositio: An dato, et non concessio, quod probabile sit

Propositiones supra relatas reperiri in prædictis libris, expediat

illas proponere gentilibus, qui ad Christianam

Fidem conuertendi sunt.

Ad hanc quæstionem Senor respondet negatiue, dicens summum subesse Religionis videnda, et digni: inde periculum, unde concludit omnino non expedire, ne debere propositiones supra relatas gentilibus proponere.

Sed quoniam supra ostendi prædictas propositiones esse quoad multa parum conformes meæ circa doctrinam librorum Sinicorum sententiae, et eas si ad meum sensum reducantur, uere reperiri in libris Sinicis etiam plenissima euentia: lector videtur citra dubium debere aduersus præfatum nostrum concludere, non solum plane expedire, ut proponantur gentilibus Sinis modo competentibus, sed etiam velle huic consilio aliquem obicem afferre, idem esse ac velle veritatem Dei manifestam in iniustitia detinere.

Et uero cum tam multis, et tam perspicuis Sinicarum Traditionibus huius fide distinctis, jam luce meridiana clarius pateat, præcipuas Christianæ Religionis veritates, in antiquis Sinicarum libris, multiplici modo, et exquisitè expressas contineri, qualia sunt in primis dogmata sacra Dei existentiae, Sanctissima Trinitatis, creationis mundi, rebellionis Angelorum, inobedientiae primorum Parentum, corruptionis totius generis humani, Incarnationis filij Dei, Aduentus, et Natiuitatis Christi Messiae, Redemptionis generis humani, premij æterni decreti meritis iustorum et reprobationis eorum. Quis jam ardeat affirmare illicitum esse has traditiones Sinis gentilibus proponere ad eos conuertendos.

At etiam si inter Missionarios, etiam in librorum Sinicorum lectione satis versatos, aliqui reperirentur, qui lectis omnibus textibus circa singula hæc sacra dogmata in quaternione Sinico exaratis, ipsa studio collatis cum sensu Christiano, quam ipsi attribuimus, longe aliter ac nos de his existimandum sentiret, quales non faciles reperirendos existimo, certe illorum auctoritas nullo jure preponderare debet eorum auctoritati, qui post diutius et diligentius librorum Sinicorum studium, veterum Missionariorum methodo et vestigijs religiosius inhaerendo sibi videntur in his glæna cum euentia percipere, glænaq, ne dicam omnia, Religionis Christianæ mysteria.

Quæ cum ita sint, si qui deinceps, neque exortantur aduersarij, qui maiorem librorum Sinicorum intelligentiam præstendo, quam auctor scripti, contra quem parauimus hoc responsum, secundum legitimam disputationis formam apprehendantur consultationem sensus Christiani

Christiani à me attributi veteri. Sinicarum doctrina: audeo dicere, cum in hac controuersia, sicut in antiquis, agatur de legitimo librorum Sinicorum sensu, cuius Roma ipsa post tam multorum annorum examen, non audeat se iudicem constituere, et cuius iudicium uera pertinet ad ipsos Doctores Sinicos, atq, in primis ad Imperatorem. Hinc manifestum fit hanc nouam litem non posse decidi ab ipsis Europæis, sed neque ea necessario consulendos Sinas et supra omnes Imperatorem: qui cum iam ideam typicæ mundi statuj, siue naturæ integræ, corruptæ et disparatæ iuxta sacrum legis Christianæ sensum antea igni a me ex libris Sinicis expostitam, post longum et serium examen anno præterito Regio suo suffragio comprobauerit: hoc certe offert maximam auctoritatem nostræ sententiae contra præfatorum aduersariarum opinionem, multumq, in me adauget pondus Diuini Præcepti

†
Zentes in mundum
vniuersum prædicare
Euangelium omni ere:
atque. Marc. 16.
Zentes ergo docete
omnes gentes bapti:
zantes eos in nomine
Patris, et filij, et spi:
ritus Sancti. Math. 28.
a Xto Dno mittente Apostolos in dispersionem gentium omnibus. Vniuersis Euangelizarij missis, quo me nunc grauissime, et indelincubiter premi sentio Sacra Christiana legis dogmata Sinis gentilibus per suas traditiones exponendi, ne veritas Dei in iniustitia diutius detineatur, post felicissimam supra præmissam quam nunc habeo huius Diuinae methodi experientiam.

Hæc nunc quicquam è nostris contra hoc videtur posse ire inficiari, quin manifeste fatetur partem aduersariarum Societatis nostræ quoad antiquas controuersias, et multum detrahatur vitijs Sancti Mathæi pondus sententiae et præxi nostrorum Missionariorum.